

ELŐFIZETÉS

ELJÁRÁS:
 3 évre 24 havonta.
 6 hónapra 12 havonta.
VERSIK:
 3 évre 24 havonta.
 6 hónapra 12 havonta.
REKLAJMLÁS:
 10 sorra 100 fillér.
 20 sorra 200 fillér.

ARADI KÖZLÖNY

POLITIKAI NAPILAP.

SZERKESZTŐSÉG:

Aradi és csanádi egyenlő
 vasutak palotájában.
 TELEFON-SZÁM: 97
KIADÓVÁLTAL:
 Aradi Nyomda Rézvágy-
 Társaság.
 József főherceg-ut 22. sz.
 TELEFON-SZÁM: 101.

Arad, 1914.

FŐSZERKESZTŐ:
STAUBER JÓZSEF.

Hétfő, július 27.

Mai számunk főbb közleményei:

- A mozgósítás első napja Aradon.
- Életbeléptek a kivételes intézkedések.
- Milliárdok a hadviselésre.
- Lelkcsedik Arad a hadseregért.
- Szabó Zoltán alezredes lesz az aradi parancsnok.
- A szerb főkonzul aradi felesége.
- Amit Szerbia nem akart teljesítenie.
- Putnik tábornokot szabadon bocsátják.
- Csütörtökön életbe lép a hadi menetrend.
- Aradon jelentkezhettek a népfelkelők.
- Eláruló aradi családok.

El Belgrádba!...

Arad, július 26.

A szerb trónörökös kormánya tagjaival, a hadipénztárral és a belgrádi börtönök foglyaival tegnap elhagyta Szerbia fővárosát és a kopár hegyektől körülzárt Kragujevába vonult vissza. Most már nekünk szabad az út Belgrádba, abba a városba, amely sok évszázaddal ezelőtt Magyarország déli vára volt, s amelyet a dicső Hunyadyak legendás korában *Nándorfehérvárnak* neveztek. A sötétség országát ismerő balkáni utazók szerint az a város, ahol most a szerb vezérkar menedéket keresett, az idegeinktől csaknem megközelíthetetlen. Arra számítanak a föltüzelt szerb fantáziák, hogy a Belgrádba bevonuló magyar osztrák hadsereg nem tudja Kragujevába követni a trónörökösöt és táborkarát s amíg mi hajdani dicsőségünk szomorú terüle-

tén — Belgrádban — vesztegelünk, addig Oroszország időt nyer az ellenünk való támadás előkészítéséhez. A mai nap folyamán érkezett jelentések azonban megerősítenek bennünket abban a már tegnapelőtt keltezett hitünkben, hogy az orosz cár nem nyújt segédkezet nyughatatlan szomszédunknak arra, hogy Európabiztonságát továbbra is veszélyeztesse. Örvendetesen konstatálhatjuk, hogy Franciaország sem siet Szerbia fölszabadtására. Igazuk van tehát azoknak, akik úgy festik meg e bonyodalom perspektíváját, hogy a háboru csupán közöttünk és Szerbia között fog lefolyni. Romániának, Montenegrónak és Görögországnak — gyanus viselkedése nem nyugtalaníthat minket. Görögországnak még mindig függő ügye van Törökországgal és nem kell különös jósló tehetség annak a megállapításához, hogy a beestelenül letiport Törökország haladéktalanul megtámadná Szaloniki új birtokosát, ha az kivonná és ellenünk küldené különben is tulnagyrévesztésesen védett hadseregét. Montenegró még annyi gondot se adhat, amint Románia. Az utóbbi események ugyan megmutatták, hogy Romániában saját szövetségese se bizhatik. Azonban azt is láttuk, hogy a román hadsereg csak a mások által már legyőzött országok ellen tud föllépni „diadalmasan”. Már pedig mi nagyon messze vagyunk a legyőzöttség állapotától...

Nyugodtan számolhatunk tehát az a ténynel, hogy Szerbia magára marad és így végre leszámolhatunk vele ama vérlázítóan soksértésért, bántalmért, amelyet hosszú idők óta elszenvedünk tőle. Eljön tehát az ideje annak, hogy szöges sarokkal lépünk a vésszesen csattogó Nagy Szájra és ököllel fizetünk a tömérdek megalázásért. Ki nem háborodott föl a szerb újságok és szerb politikusok inzultáló támadásai és a megbántásig menő elbizakodottságuk fölött? A minap szemelvényeket olvastunk a Balkán című belgrádi újságnak monarchiánk vezetőiről írott cikkéből. Ahány sor, annyi sértés. Belgrádi követünk „buta ló” külügyminiszterünk „hülye állat” Ausztria-Magyarország pedig olyan állam, amely „saját rothatságától fog elpusztulni.” Hiába mondják nekünk szemforgató kép-mutatással aszerb felelős tényezők hogy nem ők rendelik meg ezeket a gyalázó cikkeket. Talán nem rendelik meg de bűnös könnyelműséggel eltűrték a megjelenésüket és hallgatólag támogatták sajtójuk provokatív hangját. De fölösleges minden bizonyítgatás, amikor a trónörökös-pár meggyilkolása miatt megindított vizsgálat beigazolta, hogy a példátlanul gaz merénylet értelmi szerzői a szerb hadseregben bujkálnak. A jellemezhetlen cselekményeket végre megelégteltük: a robbanást nem lehetett megakadályozni. A hosszú idő óta tartó feszült bizonytalanságot nem

Az orosz óriás hadereje.

Páris, július 26.

Most, amikor már Szerbia és a monarchia között beállt a hadiállapot, minden kérdés arra irányul: mit tesz Oroszország. Az orosz rém árnyékát látjuk az előtérben játszódó véres dráma színpalain és azt a hirt remegi minden ember, hogy Oroszország megmozdul, mert ez a hír a világháborút jelenti.

Rendkívül aktuális és érdekes tehát az, amire vonatkozólag pár nap előtt a párisi „Le Matin” című lap Szentpétervárra kiküldött híres dolgozó társa, Jules Hedeman megkérdezte az orosz hadsereg erre legilletékesebb vezéreit, hogy minő szerep vár az orosz hadseregre egy világháború esetén? — Minő segítséget nyújthat az orosz haderő a francia szövetségeseinek, hogy győzedelmesen kerüljenek ki az esetleges nagy háborúból?

Ez a kérdés sokat foglalkoztatja a franciákat. Most aztán felvilágosította őket Hedeman cikke, amely pontosan megtelei mindazoknak, akik számot vetnek egy eljövendő háboru berzalmas lehetőségével.

— Az orosz hadsereg — így szól a tudósítás — ma *negyvennégy hadtestből áll*. A negyvenötödikét most állítják fel. Ebből a negyvennégy hadtestből tizenkettő van olykép lekötve, hogy arra háboru esetén nem lehet számítani. Es pedig a hét szibériai és

keletázsiai, a két turkesztáni és a három kaukázusi. — Ezenfelül nem viszik el a helyéről a finnországi és a szentpétervári hadtestet sem. Az orosz hadsereg többi hadteste azonban nyomban megkezdheti az offenzívát az orosz-német és orosz-osztrák-magyar határon.

— Az orosz-román határ nem okoz immár gondot. Annakelölte legalább is két hadtestet kellett volna ezen a határon hagyni, hogy sakkban tartsa a román hadsereget, ha esetleg [az osztrák-magyar haderővel akarna együtt operálni. Most már megszűnt az osztrák magyar-román katonai konvenció és a román hadsereg sokkal később arra, hogy bevonuljon Erdélybe, amelynek lakossága legnagyobb részét román, mintsem hogy Oroszország ellen emeljen fegyvert. Oroszországnak nincs oka attól tartania, hogy a román hadsereg ellene fordul.

Harmincegy orosz hadtest áll szemben a németek és osztrák magyarok haderejével. — Kérdés, hogy hány hadtestet állíthat ki Ausztria-Magyarország?

Erre a kérdésre pontosan megfelelni szinte lehetetlenség.

A balkáni háboru előtt mindég tizenegy osztrák-magyar hadtestet kellett számítanunk olyannak, amelyet ellenünk állíthatnak. Most ez megváltozott. Szerbia és Románia igen megerősödtek és a bécsi és budapesti parancsnokságnak meg kell erősíteniük a déli határon lévő

haderejüket. Ennek a haderőnek egy részét különben sem lehet elvinni a helyéről mint-hogy a monarchia lakosságának déli része szerb, román és egyéb szláv nemzetiségű.

A másik kérdés, hogy Németország hány hadtestet állít az orosz határra?

Németországnak huszonöt hadteste van, ezzel szemben Franciaországnak csak huszonegy.

Háboru esetén Németország legfeljebb hat hadtestet küldhet az orosz határa, tizenkilencet pedig — legalább is — a francia-német határon kell tartania.

Az orosz hadsereg mozgósítása és központosítása tizenhat napig tart. Ezt az utóbbi időben készült vasuti vonalaknak és stratégiai utaknak köszönhetjük. Ugyanez a művelet a német hadseregnél is tíz napot vesz igénybe.

Egy év óta az offenzív teoria nyomult előtérbe az oroszoknál. Tudják azt is, hogy a három éves katonai szolgálat behozataláig nem lehet arra számítani, hogy Franciaország akár csak egy katonával is többet állítson. — Azonban, ha Németország ötvenezer emberrel képes növelni a létszámot, Oroszországnak módjában van azt kétszer- vagy háromszorannyival növelni.

Ezek röviden azok a részek, amelyek bennünket érdekelnek az orosz főtisztek nyilatkozatából. Hogy melyiknek van igaza: a mi optimizmusunknak-e, vagy az övéknek, az egyelőre akadémikus kérdés. De jaj, ha most ennek a kérdésnek el is kell dölnie!

birjuk tovább. El kellett jönni a le- számolás órájának, amikor megmu- thattuk, hogy az országnak egész gazdasági szervezetén urra lett lassu sorvadást akarjuk-e, vagy pedig a há- boru tisztító, vérpatakos viharát vá- lasszuk-e, amely után majd a Béke berinékenyítő napja ragyog Európára.

A mozgósítás első napja Aradon.

(Éjjel két óraker jött a rendelet. — Izga- lom a hivatalokban. — Zavar a behívás szövege körül. — Mi van a népfölkelőkkel?)

Az Aradi Közlöny tudósítójától.

Arad, július 26.

Éjjel két óraker érkezett meg Aradra a mozgósításról szóló hivata- los értesítés Varjassy Lajos polgár- mesterhez és Schill József megyei fő- jegyzőhöz, aki a még Marienbadban időző Dálnoky-Nagy Lajos alispánt helyettesíti. A hivatalokban természe- tesen nyomban a leglázasabb munka indult meg, amely egész éjszaka folyt. A mozgósításról szóló hirdet- mények kitöltése és aláírása és egyéb munkák igénybe vették az egész éj- szakát.

A közönség az Aradi Közlöny rendkívüli kiadásából már kora reggel értesült a mozgósi- tásról. Az Aradi Közlöny ugyanis a térparancs- nokság átirata alapján a következő hivatalos jelentést tette közzé:

Az aradi katonai állomásparancsnok- ság közli: Ófelsége legkegyelmesebben el- rendelni méltóztatott a gráci, budapesti, te- mesvári, prágai, leitzneritzi, zágrábi, bosz- nia-hercegovinai és dalmácia hadtestek moz- gósítását.

Déltájban megjelent a mozgósításról és a népfölkelők behívásáról szóló hivatalos hirdet- mény. Zöld falragaszok adták tudtul a moz- gósítást és piros plakátok a népfölkelők behi- vását.

A vármegyeházán élénk feltűnést keltett, hogy a vármegye tiz járása közül csupán ki- lenében rendelték el a mozgósítást, a magyar- pécskai járás ismeretlen okból kimaradt. Ter- nézetesen nyomban megtörténtek a szükséges intézkedések a hiány pótlására. Körülbelül ab- ban az időben, amikor Aradon megjelentek a hirdetések, kiragasztották azokat a vármegye falvaiban is, ahova lovas futárok vitték el. A lakosság mindenütt izzó lelkesedéssel olvasta el és nyomban sietett eleget tenni a hirdet- ménynek.

A két hirdetmény szövege a következő:

Ó császári és apostoli királyi felsége a részbelli mozgósítást

legkegyelmesebben elrendelni méltóztatott. A legfelsőbb parancsok végrehajtásául elrendelte- tik: I. A nemtényleges állományu egyének bevonulása. A 29., 33., 37., 39., 43., 46., 61. és 101. számú gyalogezred, a 28. számú tábori vadász zászlóalj, az 1., 3., 4. és 16. számú huszárezred, a 19., 20. és 21. számú tábori ágyuszred, a 7. számú tábori tarackos ezred, a 7. számú hegyi tüzérezred, a 7. számú lovas tüzér osztály, a 7. számú nehéz tarackos osztály, az 5. számú vartüzér ezred, a 7. számú árkász zászlóalj, a 7. számú utász zászlóalj, a 7. számú vonatosztály, a 21. számú egészség- ügyi osztály, a temesvári nyilvántartó tüzérségi szertár, a temesvári nyilvántartó élmezési raktár, a 2., 3., 4., 5. és 7. és 8. számú m. kir. honvéd gyalogezred, a 2. és 3. számú m. kir. honvéd huszárezred, a 2. és 8. számú m.

kir. honvéd tábori ágyuszred és az 1. és 2. számú m. kir. honvéd lovas tüzérsztály állo- mányába tartozó összes nemtényleges állo- mányu egyének e hirdetménynek tartózkodási községükben való közhírré tétele után legkés- sőbb 24 óra alatt a tartózkodási községből elindulni és a lehető leggyorsabban bevonulni kötelesek és pedig: a havidijasok, havidijas jelöltek és az ajánlati lappal ellátott legény- ségi egyének ajánlati lapjaik adatai szerint, a többi legénységi egyének a katonai vagy hon- véd igazolványi könyvbe bevezetett fölszerelési állomásra. 2. Továbbá ajánlati lapjaik adatai szerint bevonulni kötelesek: a) a temesvári hadtest területén működő loavató bizottságok- hoz beosztott összes hadseregbeli és honvéd- ségi nemtényleges állományu egyének, ezen hirdetménynek tartózkodási községükben való közhírré tétele után azonnal; b) a loavató bi- zottságokhoz be nem osztott azon nyugállomá- nyu és szolgálaton kívüli viszonyban levő had- seregbeli és honvédségi havidijasok, kiknek ajánlati lapjaik utasításai szerint a temesvári hadtest területén, illetve a szegedi II. honvéd kerületben levő parancsnokságokhoz (hatóság- hoz, csapathoz vagy intézethez) kell bevonul- niok. 3. Az összes egyébként még szükséges nemtényleges állományu hadseregbeli és hon- védségi egyének behívó jeggyel hivatnak be és ennek adatai szerint kötelesek bevonulni. 4. A fentebbi rendelkezések szerint behívott külföld- ön tartózkodó nemtényleges állományu egyé- nek behívásukról közvetítő személyeik által azonnal értesítendő. 5. A bevonulók Ausztria- Magyarország, valamint Bosznia és Herce- govínában a vasutakat és gőzhajókat igazolvá- nyi okmányaik (katonai vagy honvéd igazolvá- nyi könyv stb.) előmutatása mellett szaba- don használhatják.

Azon bevonulók, kik ily okmánnyal nem rendelkeznek és bevonulásukhoz vasutat, vagy gőzhajót kénytelenek igénybe venni, elindulá- suk előtt a községi előljárásnál jelentkezni tartoznak, amelynél szabadutazásra jogosító lga- zoló-jeggyel láttatnak el.

II. A folyó évben besorozott, de még állományba nem vett újoncok és póttartalékosok egyelőre nem vonulnak be.

III. A magánhasználatban (vállal- kozóknál) levő közös hadseregbeli és honvéd szolgálati lovak be- állítása.

Az I. alatt feltüntetett csapatoktól szár- mazó magánhasználatra (vállalkozóknak) ki- adott szolgálati lovak (teherhordó állatok) a hirdetmény közhírré tétele után 24 óra alatt arra az állomásra indítandók utba, a honnan a lovak (teherhordó állatok) kiadattak. A magán- használatra (vállalkozóknak) kiadott szolgálati lovak (teherhordó állatok), melyek lóidéző jeggyel hivatnak be, tekintet nélkül arra, hogy az I. alatt felsorolt csapatokhoz tartoz- nek-e vagy nem, a lóidézőjegyek adatai sze- rint állítandók be.

IV. Lóavatás.

A lóavatás Aradon az Óvartéren 1914. ju- lius 29., 30., 31. és augusztus 1-én reggel 8 óraker tartatik meg. Július hó 29 én a Belvá- ros és Ujtelep város részében levő lovak. Ju- lius hó 30 án Sarkád és Erzsébet városrészek- ben levő lovak. Július hó 31 én Gáj, Sága és Poltura városrészekben levő lovak. Augusztus 1 én az aradi tanyákon levő lovak vezetendők elő.

A loavató bizottság elő kötfékeken előve- zetendők mindazok a lovak (teherhordó álla- tok), amelyek:

- 1., az utolsó lóosztályozásnál alkalmasak- nak találtattak;
- 2., eddig még nem osztályoztattak, ha a folyó év január hó 1-jével a négy éves kort túlhaladták, betegség miatt, vagy egyéb okok- nál fogva az utolsó lóosztályozásnál nem ve- zettettek elő, vagy az utolsó lóosztályozás óta kerültek a községbe.

Az állítási helyre való elővezetés alól mentesek: a törvényesen fölmentett lovak, to- vábbá a nemtényleges havidijasok birtokából anyyi ló, amennyit ezek saját szolgálatuk el- végzésére ajánlati lapjaik értelmében tartani jogosítva vannak.

Már eladott, de még át nem adott lovak az eddigi tulajdonos által vezetendők elő, kivé- vén azt az esetet, a midőn igazolható, hogy a lovak oly katonai havidijasoknak adattak el, akik mozgósításkor önmaguk kötelesek lovat beszerezni.

Ezen parancsok iránt tanusított engedet- lenség a fennálló törvények értelmében szigo- ruan büntetettik.

Kelt, Arad 1914. július 26-án.

Arad város Tanácsa.

Ó császári és Apostoli királyi Felsége

a magyar királyi népfölkelés föl- hívását

legkegyelmesebben elrendelni méltóztatott. Ehez képest elrendeltetik: I. A fölhívás kiterjed: az összes népfölkelésre kötelezett egyénekre a tartó- kodási helyre való tekintett nélkül.

II. Népfölkelési szolgálattételre be- hivatnak:

Arad, Békés, Bihar, Csanád, Csongrád, Hajdu, Krassó-Szörény, Temes és Torontál vármegyék- ben, valamint az ezen területeken fekvő törvény- hatósági joggal felruházott városokban tartózkodó alább megjelölt népfölkelésre kötelezett egyének és pedig: 1. Az ajánlati lappal ellátott népfölkelésre kötelezett egyének, akiknek rendeltetési (bevonu- lási) helye a fentnevezett törvényhatóságok terüle- tén belül fekszik, az ajánlati lap rendelkezései sze- rint vonulnak be. 2. Az alább felsorolt népfölke- lésre kötelezettek legkésőbb a jelen hirdetmény- nek a tartózkodási községben történt kifüggeszté- sétől számítandó 48 óra lefolyása alatt a tartó- kodási községből elindulva oly gyorsan amennyire lehet, közvetlenül a következőképen vonulnak be:

a) a 37 évesek és fiatalabbak, akiknek a népfölkelési igazolványi könyvük szerint a folyó évben a 29., 33., 37., 39., 43., 46., 61. és 101. számú cs. és kir. gyalogezredhez, a 28. számú cs. és kir. tábori vadászzászlóalj, az 1., 3., 4. és 16. számú cs. és kir. huszárezredhez, a 19., 20. és 21. számú cs. és kir. tábori ágyuszredhez, a 7. számú cs. és kir. tábori tarackosezredhez, a 7. számú cs. és kir. hegyi tüzérezredhez, a 7. számú cs. és kir. lovas tüzérsztályhoz, a 7. számú cs. és kir. nehéz tarackososztályhoz, az 5. számú cs. és kir. vartüzérezredhez, a 7. számú cs. és kir. árkászzászlóaljhoz, a 7. számú cs. és kir. utász- zászlóaljhoz, a 7. számú cs. és kir. vonatosztály- hoz, a 21. számú cs. és kir. egészségügyi osztály- hoz, a temesvári cs. és kir. nyilvántartó tüzérségi szertárhoz, a temesvári, aradi és nagyváradi kato- nai élmezési raktárhoz, végül a magyar királyi 2., 3., 4., 5., 7., és 8. számú honvéd gyalogezred- hez, a magyar királyi 2. és 3. számú honvéd hu- szárezredhez, a magyar királyi 2. és 8. számú honvéd tábori ágyuszredhez, a magyar királyi 1. és 2. számú lovas tüzérsztályhoz kell bevonul- niok, a népfölkelési igazolványi könyv első olda- lár megjelölt fölszerelési állomásra.

b) a 42 évesek és a fiatalabbak, kik a közös hadseregnél, a hadi tengerésznél, a hon- védségnél vagy a csendőrségnél szolgáltak és akiknek állandó tartózkodási (lak-) helye a fent nevezett törvényhatóságok területén belül fekszik, ha a népfölkelési igazolványi könyvük szerint a folyó évben a népfölkeléshez kell bevonulniok, az állandó tartózkodási (lak-) helynek megfelelő nép- fölkelő fölszerelési állomásra Arad. 3. Munkás cé- lokra és egyéb hadicélú szolgálatok teljesítésére a tartózkodási (lak-) hely községi előljárása által kijelölt népfölkelésre kötelezettek az alkalmazási helyre való elindulásra nézve az utasítást a köz- ségi előljárástól kapják. 4. A közszembánya nép- fölkelésre kötelezett munkásai, kik a jelen hirdet- mény II. fejezete 1. a) és b) pontjában foglalt rendelkezések szerint fegyveres szolgálatra behi- vancsenek, a rendes szolgálati viszonyukban az alkalmazási helyükön maradnak. 5. A fentebbi

rendelkezés szerint be nem hívott többi népfölkelésre kötelezettek a szükséghez képest hirdetményekkel vagy behívójegyekkel fognak szolgálattételre behivatni.

III. Egyéb rendelkezések.

1. A bevonuló népfölkelésre kötelezettek népfölkelési igazolványi könyvük vagy ajánlati lapjuk (esetleg a behívó jegyük) felmutatása mellett Ausztria-Magyarországban, valamint Boszniában és Hercegovinában a vasutakat és gőzhajókat ingyen használhatják. Azok, kik az említett okmányok birtokában nincsenek és a bevonuláshoz vasutat vagy gőzhajót akarnak használni, elindulásuk előtt a tartózkodási (lak-) hely községi elöljáróságánál jelentkezzenek, mely által ingyen utazás céljából „Igazoló jegy”-gyel láttatnak el.

2. A behívott népfölkelésre kötelezettek magukat két napi étellel lássák el; a szolgálatban visszamaradó népfölkelők a két napi ételmérésért naponként egy korona kártyában részesülnek.

3. A külföldön tartózkodó népfölkelésre kötelezettek a népfölkelésnek őket érintő fölhívásáról és behívásáról hozzátartozóik vagy megbízottaik által haladéktalanul értesítendőek.

IV. A behívási parancs iránt tanúsított engedetlenség megbüntetése.

A behívott népfölkelésre kötelezettek ezen hirdetmény közzirre tételétől kezdve a katonai fegyelmi és büntető szabályok alatt állanak: a szolgálattételre való behívási parancs iránt tanúsított engedetlenség a legszigorubbán büntetettik. Kelt, Arad, 1914. július 26-án.

Arad sz. kir. város tanácsa.

Mikor az *Aradi Közlöny* második rendkívüli kiadása tudtul adta a később megjelent plakátok tartalmát, soha nem látott jelenetek játszódtak le az utcákon. Egy-két pillanat alatt száz és száz ember állt a hirdetmény előtt és olvasta izgatottan a plakát szövegét.

— Itt a háború, elrendelték a mozgósítást, hallatszott mindenfelől.

Ismeretlen és idegen emberek fordultak egymáshoz, lelkesítő, biztató szavakkal, majd a hirdetményt kezdték magyarázni.

— Nekem be kell vonulnom . . . én már elmúltam 42 éves . . . hol kell jelentkezni? . . . Önnek jelentkeznie kell . . . ilyen elejtett szavak repültek szerte a levegőben.

És bár tegnap este mindenki bizonyosan tudta, mégis a rendkívüli események egész váratlanságának nagyszerűségével hatott a mozgósítás híre. Folytonosan új meg új csoportok verődtek össze az utcákon, a kávéházak előtt s rövid idő múlva megkezdődött a háború első jelentős, tényleges mozzanata: a jelentkezés. A városháza előtt szorongásig álltak az emberek, a legtöbbje jelentkezni akart, sok információt kérni. Mert a hirdetmény szövege olyan homályos, hogy nemcsak az egyszerű nép, de az intelligens ember sem tudott rajta eligazodni. Sőt! Az illetékes hatóságok is a legnagyobb bizonytalanságban voltak, senki pontosan a mozgósítás és a népfölkelők behívására vonatkozó plakát szövegét nem tudta magyarázni. A hatóságok a folytonosan jelentkezőket, a kérdezősködőket nem tudta felvilágosítani, nyíltan megmondotta sokszor, hogy ő maga sem tudja, néha pedig elutasítón felelt és újra a legnagyobb bizonytalanságban maradtak nagyon sokan. Csak egy-két óra telt el a plakátok megjelenése után és már számos mozgósított katonát lehetett látni az utcán, valamennyin egészen új egyenruha.

Milliárdok a hadviselésre

(A közös bank pénzkészlete. — A háborús idő gazdasági gondjai.)

Fővárosi tudósítónktól.

Budapest, július 26.

A katonai mozgósítás elrendelésével egyidejűleg kezdetét veszi a pénzügyi mozgósítás is. Természetes, hogy a rendkívüli szállítások, a mozgósított hadseregnek és anyagnak elhelyezése, új vonalak, összeköttetések hadilétesítmények létesítése igen nagy pénzbeli igényeket támaszt. A hadvezetőség állandóan számol ezzel az eshetőséggel s kész, részletes költségvetése van erre a célra.

Az államnak előre kiszámítható szükségletein kívül előre ki nem számítható, a rémület okozta szükségletek is merülnek fel. A kereskedelem és ipar státuszának megrendülése, ha idejekorán nem történnek preventív intézkedések, igen nagy károkat okozhat és rendkívüli hiteligényeket támaszthat. Nálunk szerencsére minden óvszabályt alkalmazásba vettek, hogy a nagybankok és a postatakarék az indokolatlan pánikot megakadályozzák és minden jogos hiteligényt kielégítsenek. Előreláthatólag tehát nálunk semmiféle pánikos rémületre nem kerül a sor, a minthogy annak semmi szüksége sincs.

A monarchia tényleges hadiszükséglete különösen az első hetekben igen nagy, amint-hogy a kormány és a nagybankok speciális intézkedéseire is ekkor van szükség. A pénzügyintézeteknek egységes megállapodásokat kell létesíteniök a felmondási határidőre nézve, úgy, hogy ez a felmondási idő mindenestre kötelező legyen. Miután a bankok nálunk jóval magasabb kamatot fizetnek, mint a nyugati államokban, a betétek tömeges felmondása egyáltalán nem indokolt.

Lesz-e moratorium?

Az 1912. LXIII. t. c. a háborúra szóló kivételes intézkedésekről egy általános felhatalmazást ad a kormánynak, hogy a pénzbeli követelések érvényesítését bizonyos időre eltilthassa, illetve bírói uton való érvényesítésüket, meg ne engedje. Az u. n. moratoriumra vonatkozó intézkedés szó szerinti szövege így hangzik:

— A minisztérium a magánjogi követelések érvényesítése tekintetében — ideértve a váltókövetelések érvényesítését is — továbbá a polgári peres és nem peres eljárás s általában a polgári igazságszolgáltatás, végül a jegybank ügylete tekintetében rendkívüli intézkedéseket is tehet s evégből a fennálló törvényektől eltérő intézkedéseket is állapíthat meg.

A moratorium elrendelésének a váltókövetelésekre vonatkozólag van a legnagyobb fontossága, miután háború esetén a váltó-eljárás gyors foganatosítása nehéz, sőt lehetetlen. Az egyéb peres ügyeknél a moratoriumot az a körülmény teszi szükségessé, hogy a bírósági eljárást a háború eseményei meggátolják és a hadi szolgálatra igénybe vett egyéneket különleges oltalomban kell részesíteni. Különösen abban a tekintetben, hogy az ilyen egyének ellen való végrehajtási eljárás csak biztosítási jellegű legyen. Természetes, hogy a moratorium elrendelése nem feltétlenül szükséges mindjárt a mozgósítással egyidejűleg, különösen a nagyobb kultur államoknál, miután előnyös hatásai mellett meg van az a lehetőség is, hogy a gazdasági életet esetleg zavarja. A bankok, kereskedők és tőkések ugyanis biztosan számítanak olyan követelések behajthatóságára, amelyek a moratorium elrendelése esetén elmaradnak, senki sem mer hitelezni, miután a kivételes állapotok hatálya bizonytalan,

megnövekszik a bankjegy forgalma, miután a bankjegyek a váltó beszedése révén nem kerülnek vissza szabályszerűen a jegybankhoz. A mi rendezett viszonyaink közt természetesen a moratorium elrendelésének semmi különös hátrányos következménye nem volna.

Mennyi pénz áll rendelkezésre?

Rendkívül fontos szerep jut mozgósítás esetére a közös jegybanknak, amely valóságos hadi akciót bonyolít le. Az akció egyik legfőbb tényezője a bank érckészlete, amely hirtelen és tetszés szerinti mértékben nem szaporítható, a másik tényező a jegyforgalom mozgékonyasága, amelyet a fedezeti szabályok korlátoznak. E két tényezőtől függ a jegybank teljesítő képessége pénzügyi mozgósítás esetén.

Az osztrák-magyar jegybank pénzkészlete az utolsó négy év átlagában, amint azt egy pénzügyi folyóirat nemrégiben összeállította, kitett 1,628.910.500 K-t, amely mennyiség 40 százalékos fedezeti arány mellett 4,072.301.250 K bankjegy kibocsátását tette lehetővé. Ha ebből az összegből a normális bankjegyforgalmat, tehát nem az 1912. évit, sem az 1913. évit, mely évek jegyforgalma maga is már mozgósítási szükségleteket felelt, sem az 1911. évit, amely a külföldi hitelek visszavonása miatt a jegyforgalom nagyobb megfeszítését idézte elő, hanem az 1910. évben forgalomban volt jegyek átlagösszegét 2,081.430.000 K levonjuk, akkor

1,990.871.250 K-t tesz ki a szabályszerű fedezet mellett ujonnan kibocsátható bankjegyek összege.

De ha pesszimistikusabb számítással az utolsó négy év (1910—1913.) bankjegy forgalmának átlagát 2,240.956.750 koronát vesszük is, még mindig

1,832.244.500 K-t tesz ki a még megengedhető bankjegyforgalom, amely a háború első két hónapjának összes szükségleteit egymagában véve is fedezné.

Miután sem a valuta épségének fentartása, sem a közönség nyugalmának megóvása érdekében nem célszerű a bankjegyforgalmat a legszélső határig kiterjeszteni, életbe volna léptethető nálunk is olyan törvényes rendelkezés, amelynél fogva a bank kedvezőbb fedezeti rendszerre tér át. A törvényhozás felhatalmazhatja a két kormányt, illetve magát a bankot, hogy a rendkívüli állapot bekövetkeztével az érfedezetnek nem negyven, hanem csak 3 1/2 % legyen. Lényegesen megkönnyítené pénzügyi mozgósításunkat és sok aranyt tehető értéket bocsátana rendelkezésünkre, ha a bank devizakészletében a német bankpiacokra szóló aranyváltók helyett a hármassz. entente piacaira címzett váltókat tartana nagyobb mennyiségben. A jegyforgalom csökkenése végett gondoskodni kell arról, hogy a jegybankot a nem mobil lombardüzlettel megfelelő módon tehermentesítsék, hogy minden tekintetben nyugodtan és zavartalanul teljesíthesse rendkívüli feladatát.

A jegybank akcióján kívül rendelkezésre állanak hadikincsen kívül azok a pénztári készletek, amelyeket a két állam pénzügyminiszterei előrelátó politikával megtakarítottak. Ezen a címen szintén több száz millió fekszik a monarchia kincstáráiban.

A pénztári készletek felhasználásán kívül módjában áll a kormánynak a költségvetés egyes tételeit felfüggeszteni és háborús költségekre fordítani, miután a rendes költségvetésekben számos olyan kiadás szerepel, amely háború esetére haj nélkül visszatérhető, vagy egyáltalán nem is folyósítható. Az ország pénzügyi felkészültségének segítségével szolgál-

nak azok a természetbeni szolgáltatások is, amelyek ilyen esetekben az ország polgáraitól, testületeitől és közösségeitől igénybe vehetők.

Mindent összefoglalva, kétségtelennek tekinthető, hogy a monarchia a lehető legnagyobb mértékben fel van gazdaságilag is készülve arra, hogy egy hosszabb háborút is minden nagyobb fennakadás nélkül kibírjon. Gazdasági életünk a válságos évek ellenére is szilárd és egészséges s minden pénzügyi tényező meg fogja tenni kötelességét, hogy a polgárok hazafias áldozatkészségét gyümölcsözővé és eredményessé tegye.

A szerb főkonzul aradi felesége.

(A magyar dajka nem megy Szerbiába. — Róth Mariska kis fiát Aradra küldi.)

Az Aradi Közlöny tudósítójától.

Arad, július 26.

Két év előtt egy elegáns, javakorbéli férfi kötött polgári házasságot egy bájos aradi urileánnyal. A vőlegény Milánkovics Jován budapesti szerb főkonzul volt, a menyasszony pedig Róth Mariska, Müller József tekintélyes aradi nagyiparos leánya.

— Azt hiszem, a feleségem ép oly jó szerb asszony lesz, mint amilyen jó magyar férj én! — jegyezte meg akkor az Aradi Közlöny munkatársának mosolyogva Milánkovics, mikor felvetették azokat a politikai bonyodalmakat, amelyek akkor is fenyegettek voltak.

A szép urileány Abbáziában ismerkedett meg a főkonzullal, aki nagyon kellemesen érezte magát a magyar leány társaságában. Milánkovics nem tudott magyarul, Róth Mariska viszont szerbül nem, de ez nem volt akadály annak, hogy a harminc év körüli özvegy diplomata Aradra ne utazzék és meg ne kérje a szép leány kezét — német nyelven.

— Egyelőre Belgrádba viszem feleségemet — mondotta Milánkovics mosolyogva — hogy bebizonyítsam, hogy ott sem eszik nyersen a magyarokat, de főként, hogy ott a szerb egyház ritusa szerint is megesküdünk.

Most, hogy a háború, amely évek óta fenyegetett már, kitört, több aradi ajkán ott volt a kérdés: vajon mit csinálnak most Milánkovicsék, vajon Szerbiába mennek-e, illetőleg a fiatal asszony követi-e a férjét hazájába?

Munkatársunk felkereste Müller Józsefet, Milánkovicsné nagyatyját, aki a következőket mondotta el a fiatal asszonyról:

— Unokámról még ma sem érkezett semmi hír. Most várom haza vőmet, Milánkovicsné atyját, aki tegnap Budapestre utazott leányához. Tegnap ugyanis sürgöny érkezett Milánkovicsától, hogy a családtagok közül valaki utazzék Budapestre, hogy pár hónapos fiugyermeküket Aradra hozza a családhoz. Hogy Milánkovicsék kénytelenek gyermeküktől megválni, annak érdekes oka van. A főkonzul megkapta utlevelét s azt hiszem már a mai nap folyamán Belgrádba, illetőleg Szerbiába utazott. A gyermeket azonban magyar dajka táplálja, akit semmiféle kéréssel, könyörgéssel, rábeszéléssel, igérettel sem lehetett arra bírni, hogy Szerbiába kövesse a családot. Így a gyermeket és a dajkát addig, míg a háború véget nem ér, vőm Aradra hozza. Mariska az eddigiek szerint követi férjét Szerbiába.

A fürdőevad alatt t. előfizetőink kívánságára a lapot bárhová utánuk küldjük.

Selkessedik Arad a hadseregért.

(Tüntetések az utcán. — A mozgósított város.)

Az Aradi Közlöny tudósítójától.

Arad, július 26.

Hajnali öt óra... A redakciók összetört munkásai ép hogy abbahagyták a munkát s a kávéházi asztalnál kimerülten, halkán vitatkozva idézik elő újból és újból a szédítő történelmi eseményeket. A terrasz egy másik sarkában pezsgős üvegek töltik be az asztalt. A huszártisztek már csak halkán dudolgatják a nótát s mellettük az orfeum dáiái sem oly hangos, jókedvűek, mint máskor. Egyszer-egyszer még is felszökik a temperamentum, exre ürülnek a poharak, cseréppé törnek a pohár. Muzsika, nő, pezsgő... Ki tudja, holnap...?

Ebred a város. Kocsik robognak ide és oda, mindegyikben uniformisos tiszt. Most egy szakaszvezető szalad végig „laufschriftben“ az utcán, hóna alatt szorongatja a rezervát parancskönyvet. Néhány baka siet, itt is, ott is izgatott, siető katonák.

Nyílnak a boltok. Az első kialudt emberek, mosolygós, pirosképűek. A legnagyobb, a legvégsőkig feszített izgatottsággal várják a híreket, kérdések özönével rohanják meg azokat, akitől újságot, bizonyosságot várnak:

— Hát igazán? Háború? És már biztos? Melyik hadtestek mennek? A temesvári is? És Oroszország? Istenem, mi lesz ebből!

Ma korábban kelt talán Arad, mint máskor. Alig pirkad még s a kávéházak tele vannak, mohó kíváncsisággal vetik magukat az emberek a lapokra. De valami különös szkepszissel fogadják most egyszerre a híreket:

— Igaz volna — mondják kissé aradiasan — igaz volna, hogy Putnikot elfogták?

— Fél hat. Most egyszerre harsány kürt-szó hallatszik. Katona zene. Mind közelebb, közelebb hallatszik a Prinz Eugen mars patogó ritmusa. A zenés reveille az ablakokhoz csalja az embereket, a mellékutakból rohanva szaladnak az emberek a banda után, a Rákóczy indulót játszókat, a Radetzkyt, majd román népdalokat. Mosolyogva integetnek az ablakokból az emberek, az utcán éljeneznek, az aranyszőke juliusi reggelen forr a vér mindenkinben, a királyt éltetik, a hazát, nyoma sincs lehangolt-ságnak, borzongós előérzetnek.

Eltelik egy óra, az utcán, kávéházakban csoportokban tárgyalják az emberek a várható eseményeket. Most a legnagyobb kérdés: melyik ezredet mozgósították, ki megy? Türelmetlenek már s alig olvasták el a reggeli lapot, alig futották át felületesen, már sürgetve kérdik az újságírókat, akik ma nagyon korán keltek (vagy tán le sem feküdtek):

— Mi jött újabb? Igaz, hogy Belgrádot megszálltuk? Melyik négy hadtestet mozgósították?

S nem tudják, nem akarják megérteni, hogy alig két-három órával azután, hogy a reggeli lapot lezárták, nem lehet újabb részletekkel, táviratokkal szolgálni.

Végre megérkezik a redakcióhoz az állomásparancsnokság átírtja: sziveskedjenek közölni... ő felsége legkegyelmesebben... prágai, budapesti, leitmeritzi, temesvári, zágrábi, bosnia-hercegovinai, grázi, dalmáciai... mozgósítását...

Egy perc múlva — a lélegzete még meg-megszakad — a Hungária kávéház terraszán olvassa fel az Aradi Közlöny munkatársa a fontos aktát, amelynek hatása szenzációs.

— Szóval kilenc hadtest! — mondja valaki.

— Nem, csak nyolc, mert Hercegovinának nincs külön hadtestparancsnoksága! — válaszolja egy katonai szakértő.

Az újságíró már alig hallja, rohan tovább, hogy a Központiban, Városiban megismétlődjék az előbbi jelenet.

Most már nagyobb a bizonyosság s most már kissé nyomottabb a hangulat. A temesvári, budapesti, szerajevói, raguzai hadtestek, szóval mindenki, mindenki érintve van, ezekhez a hadtestekhez tartoznak az aradiak. De most még egy kérdés van hátra:

— Részleges, vagy általános a mozgósítás? És hány korosztály megy?

A válasz erre egyelőre elmarad, majd csak a mozgósítást proklamáló falragaszok adják azt meg. A falragaszok azonban késnek s az emberek türelmetlenek. Közben az idő is kellemetlenné válik, erős szél fúj s tikkasztó a meleg. A hangulat, meg kell hogy valjunk, ebben a fél órában deprimált.

Végre tíz óra tájban az Aradi Közlöny rendkívüli kiadása ismerteti a kiáltványt Aradot érdeklő részét, majd megjelennek a kiáltványok is. A mozgósítás sokkal nagyobb mérvű, mint optimista polgárok hitték volna: mind a tíz korosztály, sőt majdnem az egész népfelkelés. De van a proklamációnak sok érthetetlen pontja, a fogalmazás általában nagyon homályos s negyed óra múlva már zsufolva van a városháza folyosója, mindenki a katonai ügyosztályhoz siet, megtudni, hogy magyarázza a proklamációt, mit kell tennie. Nagy Ottokár katonai tanácsnok magyarázatokkal szolgál. Aztán mindenki siet haza, értesíteni öveit. Bizony-bizony több gyermekes családapak veszik tudomásul, hogy mint népfelkelőknek jelentkezniük kell s hogy aztán benntartják-e őket, vagy sem, az a jövő.

Az uniformisok megsaporodnak. Az első pillanatban, amikor az ember békés ügyvéd, könyvelő ismerősét pillantja meg hadnagyi, vagy zászlósi uniformisban, felüti a fejét:

— Nini, hát ez is?

De az uniformisok folyton szaporodnak s hozzá kell szoknunk, hogy minden fiatalembert, aki katona volt, behívtak. Az utca élénk, forgalom egy pillanatra sem csökken, a tömeg folyton illuál, a hirdető-oszlopokat pedig állandóan tizenöt-husz ember veszi körül tanulmányozva a falragaszokat.

Maga a jó öreg aradi vár délelőtt még csendes, sőt kihalt, de bent az irodákban, a térparancsnokságnál, a hadkiegészítőparancsnokságnál, az ezredirodánál lazás munka folyik. A csendes várral szemben ostromlott erődítménynek tetszik a városháza, ahová ezer és ezer ember siet felvilágosításért, vagy pedig katonai menetlevélért, amire pedig most már amugy sincs szükség, mert a mai naptól kezdve minden katona ingyen használhatja a vasutakat, gőzhajókat. A katonai ügyosztálynál, vagy husz hirtelenében felfogadott írnok körből s Nagy Ottokár tanácsnok délelőttől késő estig dolgozik, fáradozik.

Délután nyomott, föledt a levegő, ilyen a hangulat is, amely csak akkor könnyebbül meg, amikor a vihar már végig szántott a városon. Este a katonazene kezd játszani a Központi előtt s pár pillanat alatt ezrekre menő tömeg gyűl köréje.

A koncert, vagy jobban mondva „lelkésítő“ az obligát Prinz Eugen marssal kezdődik. A tömeg éljenez, a hangulat emelkedett, a dalt megújratják. Aztán a Rákóczy csendül fel, a lelkesedés az extázisig nő, a taps és

éljenzés elementáris erővel tör ki, a tömegből kiáltások hallatszanak:

- Éljen a király! Éljen a háború!
- Éljen Tisza István!
- Le a királygyilkosokkal!

A zene elhallgat s a tömeg énekelni kezd. A Kossuth nóta hangzik fel, de új szöveggel:

— Ferenc Jóska azt izente...

A tömeg folyton nő s a lelkesedés is. A tömeg (a tömeg!) élteti Tiszát, a királyt, a német császárt, a hármasszövetséget, a zene pedig folton-folyvást a három marsot, az Eurént, Radetzkyt és Rákóczyt játsza. Aztán ismét egy nóta hangzik fel, halkán, halkán:

Zsindelyezik a kaszárnya tetejét
Mind elvitták a leányok elejét
Maradt itthon kettő-három nyomorult
Lányok, lányok néktek ugyan beborult.

A tiszteket éljenzik s a tartalékosokat, majd egyszerre néhányan felkerekednek, dalolva a Kossuth szoborhoz mennek s annak talapatáról hangzik fel újra:

Ha már egyszer azt üzeni
Mindnyájunknak el kell menni...

Egy nagyobb csoport falyákkal járja be a várost szinte ujjongva s mintha nem is késő éjszaka volna, ezren és ezren hullámszának fel s alá a korzón, a kávéházak zsufolásig tömve, csak éljenzés, csak öröm, mintha mindenki tulajadna a boldogságtól. Vagy tán a fájó könyvek, a bucsu könyei profán szemektől elrejtve otthon, a négy fal között gördülnek végig az arcon?

Amit Szerbia

nem akart teljesíteni.

(A vitás két pont. — A miniszterelnök nyilatkozata.)

Fővárosi tudósítónktól.

Budapest, július 26.

A munkapárti klubban megkérdezték a miniszterelnököt, lehetséges-e, hogy a konfliktus nagyobb európai bonyodalommá szélesedjen?

— Hiszem, — válaszolta Tisza — hogy a nagyobb és súlyosabb bonyodalom el lesznek kerülhetők. De az sem lehetetlen, hogy csalódunk ebben a reményünkben. Akármint lesz is azonban, mi minden eshetőségre el vagyunk készülve.

A miniszterelnöknek ezt a kijelentését Hazai Samu báró honvédelmi miniszter adatokkal és a foganatba vett katonai intézkedések ismertetésével nyomban alá is támasztotta. Tisza ezután a diplomáciai viszony megszakításának történetét mondta el a Giessel báróval telefonon történt beszélgetése alapján.

— Türelmetlenül vártam a követ telefon-jelentését, amely erősen késett. Végre is magam hívtam föl a zimonyi pályaudvart. Kikovic rendőrfőnök jelentette, hogy már jelezték a belgrádi vonat érkezését. Megkértem, hogy a vonat beérkezése után azonnal jelentse a követnek, hogy a telefonnál várom. Így is történt. Giessel báróval aztán huszonöt percen át beszéltem. Részletesen elmondott mindent. A belgrádi kormány két pont híján a monarchia jegyzékének valamennyi követelését elfogadta. A Narodna Obrana föloldoztatásának és Tankosic Vrija őrnagy elfogatásának követeléseit kifogásolták. A követ Pasics közlése után meghajolt s így szólt:

— Nagyon sajnálom, de ezek után meg kell szakítanom a Szerbiával való diplomáciai összeköttetésünket.

A beszélgetést Boda Dezső főkapitány megjelenése szakította meg. A főkapitánnyal Tisza hosszú tanácskozásra vonult vissza. Később bevonult a konferenciába Harkányi János báró kereskedelmi minisztert is.

Putnik tábornokot szabadon bocsátják.

(A lovagias monarchia. — Nem fosztják meg vezérétől a szerb sereget.)

Távirati tudósítás.

Budapest, július 26.

Megirtuk már ma, hogy Putnik Radimil tábornokot, a szerb vezérkar főnökét, aki a katonai körök véleménye szerint a szerb hadsereg legkitünőbb tisztje, a kelenföldi pályaudvaron 9 óra 55 perckor feltartóztatták. Feltartóztatásának körülményeiről kalandos hírek kerültek forgalomba. Valójában ez történt:

Putnik tábornok Gleichenbergben üdült leányával. Tegnap reggel sürgőnyt kapott Belgrádból, rögtön vonatra ült leányával és Fehring-Győrön keresztül érkezett Budapestre, hogy innen átszállással tovább utazzék Belgrádba.

Indulásáról a gleichenbergi rendőrség értesítette a budapestit. Megbízható kalauz kísért a magyar határig, ahonnan egy másik, ugyancsak megbízható kalauz kísért Budapestig.

A vonathoz kiment a 23-as gyalogezred egy százada és Sorsich vezérkari ezredes két vezérkari tiszttel. Megállapodás szerint a kalauz nem kezével intett, hanem annak a koscinak ajtajában állt, ahol a vojvoda utazott. A rendőrök s katonák körülfojták a kocsi s Gersich felügyelő franciául így szólt, miután udvariasan szalutált:

— Parancsom van excellenciádat elki-sérni.

Putnik nem kapott a revolveréhez, hogy öngyilkos legyen, csak annyit szólt:

— Remélem leányom velem marad.

— Sajnálom excellenciás uram, nem lehetséges. Leánya számára egy előkelő hotelben rendeztünk be lakást.

Azzal a katonák autókön Putnikkal a térparancsnokság palotájába mentek, a rendőrök pedig leányával a Vadászkiút szállodába.

Putniknak a térparancsnokság palotájában lévő tiszti kaszinó egyik szobáját rendezték be. Ágyat, toilette-asztalt állítottak be. A szoba ablaka a Duna-utóra nyílik, második ablak a Váci utca sarkától. Első emeleti tágas és elegánsan berendezett szoba.

A szobában Urvary Lajos vezérkari őrnagy várta, aki így fogadta:

— Kérem excellenciádat, ígérje meg, hogy magában kárt nem tesz.

— Ezt megtehetem.

— Akkor kegyeskedjék fegyverét átadni.

Putnik két browning-revolvert, hatvan töltényt és egy orvosságos üveget adott át, amiben sokak szerint méreg van.

Terstyánszky hadtestparancsnok tizenkét óraker megjelent a térparancsnokság palotájában, ahonnan a rendőrségre hajtattott és itt Boda Dezső főkapitányt kereste fel.

Putnik vajda szobájában Urvary őrnagy tartózkodott, a szomszéd szobákban pedig vezérkari tisztek. Szobája előtt három huszonhárom baka áll, az ablakkal szemben pedig két ugyancsak huszonhárom baka merev háttáknban, szemben az első emeleti utcai szobával a Duna utcában.

Putnik egész éjjel egy szót sem szólt Urvaryhoz.

Putnik különben osztrák-magyar katonaszökevény. Torontáli származású és perfektül beszél magyarul.

Nálunk szolgált és a török-országi háború idején szökött át a szerbekhez a Dunán. Egyik bajtársa Hadfy Imre — akkor hadnagy, ma

tábornagy — vette észre. Utána ment. Lövöldöztek egymásra. Putniknak mégis sikerült megszöknie.

Az elfogott szerb vezérkari főnök kétségheesett leányát a detektivek autón a Türr-utcai Vadászkiút-szállóba vitték s ott egy első emeleti szobában helyezték el, amelynek ablaka az Aranykéz-utca néz. A katonai hatóság teljesen a rendőrségre bízta a szerb hadvezér leányának sorsát. A főkapitányság nem bocsátotta szabadon a kisasszonyt, már csak személyes biztonsága érdekében sem, azért elhatározta, hogy a legelső Zimony felé induló vonattal két detektivel a szerb határra kíséri.

Amikor ezt az elhatározást tudatták Putnik kisasszonnyal, a

földre vetette magát, zokogott és kijelentette, hogy amíg apját nem látta, élve el nem hagyja Budapestet.

A rendőrség elhatározta, hogy a katonai hatóságnál interveniál, hogy apa és leánya tanuk jelenlétében találkozhassanak.

Délelőtt Boda Dezső felkereste Putnik tábornok leányát és udvarias formában felajánlotta szolgálatait. A szerb tábornokleány képviselétével Fekete Károly dr. és Schreyer Jenő dr. ügyvédeket bízta meg, akik még ma mindent megtettek felük érdekében.

— Valóban engem bizott meg Putnik Rodojka a képviselétével — mondotta Fekete dr. — Ügyében az a legfontosabb, hogy apjával, Putnik generálissal ma este Belgrádba viszik. A leánynak szigorúan meghagytuk, hogy senkivel se érintkezzen. Természetesen ragaszkodik is ehhez a figyelmeztetéshez.

Schreyer Jenő dr., Putnik Rodojka másik ügyvédje délben a miniszterelnökségre hajtattott, ahol fele érdekében interveniált.

Putnik szabadonbocsátását először megcáfolták Budapesten, de este már azt jelentették Bécsből, hogy a fennálló katonai előírások szerint küszöbön álló harci események esetén területünkön minden ellenséges tiszt feltartóztatandó kényszerítés lehetősége miatt. Ez alapon kellett Putnikot feltartóztatni, természetesen katonai rangjának figyelembevételével, azóta azonban mivel hadseregünk sokkal lovagiasabb gondolkodású, semhogy a szerb sereget megfosztani akarná főparancsnokától intézkedés történt, hogy

Putniknak még ma lehetővé tegyék hazautazását és e célból szalonkocsival ellátott különvonatot bocsátottak rendelkezésére.

A nyári idény alkalmával.

elköltözés, lakásváltoztatás esetén tisztelettel kérjük előfizetőinket, hogy lakcímüket — a legutolsó tartózkodási hely megjelölése mellett — a kiadóhivatallal a lap pontos szétküldése szempontjából idejekorán közöljék. Külföldre való költözés esetén a portókülömbőzet szives megtérítését kérjük.

Elárvuló aradi családok.

(Ahol nem marad otthon férfi. — Megcsappan a hivatalok munkaereje.)

Az Aradi Közlöny tudósítójától.

Arad, július 26.

Az embertömeg, amely izgulva, lelkesedve, a hazaszeretet magasztos tüzeben égve, lélekemelő tüntetésben tört ki ma este, meghallgatta a tüzes harci indulókat, levett kalappal elénekelte a himnuszot, de — mintha ez mindennél közelebb állana szívéhez — igazi magyar nótákat is énekelt. Az uttest közepéről száz meg száz ember ajkáról hangzott el szívetmarkolóan, vértpezsdítően a Kossuth-nóta gyönyörű dallama és felhangzott utána a sorozásokról jól ismert nóta: „Zsindelyezik a kaszárnya tetejét, mind elviszik a legények elejét.”

Az emberek, akik mámoros extázisban énekelték a szomorúsága mellett is pajkos nótát, átérték, hogy soha ilyen aktuális nem volt ez a dal, mint épen most. Ma még Aradon van mindenki, holnap már elviszik a legényeket, alig maradnak itt néhányan. Nincs senki, akinek valamilyen hozzátartozóját ne hívták volna be, s ugyszólván minden családnak egy-két férfitagja fölveszi most az uniformist.

A sorban vezető Korniss család, amelynek hét tégja kénytelen elhagyni bizonytalan időre polgári foglalkozását. A Rác fivérek is négyen vonulnak be egyszerre s a legidősebb köztük Rác Sándor dr. ügyvéd a nászutjáról jön haza, hogy feloszerlje a mézes hetek győgyörőségeit a harci dicsőséggel. A Sándor családban is három testvér van, mindháromnak be kellett vonulni. Ugyancsak hármásával vonultak be a Vidor fivérek is. A foglalkozás nem okoz különbséget, ügyvédek, orvosok, mérnökök s hivatalnokok, kereskedők, iparosok, a legkülönbözőbb foglalkozási ágakba tartozók egyformán vonulnak be és kellemetlen helyzetbe kerülnek például azok a társas kereskedő cégek, ahol minden társtagnak el kell hagyni üzletét. Ez történt a *Fleiszig és Hirschfeld* rövidáru nagykereskedés, a *Kardos és Gammer* gabona cég, a *Meisl és Adler* férfi divat üzlet főnökeivel.

De a haza mindenekelőtt s aminthogy nincsenek most foglalkozási különbségek, ugy egyforma az a lelkesedés is, amelylyel hadba vonulnak az emberek. Sok üzletben állott elő az a furcsa helyzet, hogy nincs senki, aki vezethetné s érdekes eset történt például a *Ring*-féle gyógyszer-tárban. *Ring* Lajos, a gyógyszer-tár tulajdonosa, furdóhelyen nyaral, a fia a *Semmeringen* tartózkodik, ma a gyógyszer-tár segédjei bevonultak s így nem maradt senki a gyógyszer-tárban. A *Hehs*-féle gyógyszer-tár segített azután megoldani a helyzetet oly módon, hogy egyik segédjét átengedte a *Ring*-gyógyszertárnak s amíg *Ring* Lajos hazaérkezik, ez vezeti a patikát.

A villanygyár legtöbb emberét katonának vitték s minthogy az üzem fentartása itt az egész polgárságnak érdeke, a gyárvezetőség táviratban fordult a hadügyminiszterhez, tegye lehetővé, hogy a villanygyár üzeme korlátozást ne szenvedjen.

Az aradi rendőrségnek is ugyszólván javarésze bevonult. Nyolcvanhat rendőrlégény kapott behívót, mindössze huszonnyolcan maradtak itthon s ezeknek kell a posztra menni, ezekből kell az őrzásokat kiállítani. A rendőrtisztek közül is sokan, így *Bittner* Róbert rendőrkapitány, *Szilágyi* László dr., *Hank* Albert dr., *Beregi* Sándor dr. rendőrfogalmazók, *Hoffmann* György rendőrhadnagy, *Fene-*

sán János rendőrfelügyelő vonultak be ma a katonasághoz. A városházán általában kevés ember maradt. Az összes állandó városi alkalmazottaknak holnap reggel hét órakor kifizeti a városi pénztár augusztus hónapra szóló fizetésüket, csak a szegény napidijásokkal tesznek kivételt, ezek csak augusztus 1-éig járó fizetésüket kapják meg. Valószínű azonban, hogy a polgármester a legközelebbi közgyűlésnek előterjesztést tesz, hogy a díjnokok is kapják meg a fizetésüket.

A megyei, jószágigazgatósági, pénzügyigazgatósági tisztviselők száma is alaposan megritkult, általában minden hivatal, minden üzlet megcsökkent munkaerővel fog dolgozni. Akik bevonultak, büszkék erre, szent lelkesedés hatja át őket, félelemnek, ijedtségnek nyoma sincsen, s még a hozzátartozók szívé sem tölti el nagy szomorúság. Mintha a lelkesedés tengerének egy cseppje átfutott volna az ő szívébe is, és ez a csepp erősebb annál, amely a szemekből fakad, erősebb, mert elfojtja a szemek feltörni akaró könyeit.

Életbeléptek a kivételes intézkedések.

(A kabinet készül a háborus időkre. — Harminchárom rendelet. — A nemzeti-ségi kormánybiztosok)

Az Aradi Közlöny tudósítójától.

Budapest, július 26.

A hivatalos lap deli rendkívüli kiadása közli azt a rendeletet, mellyel az összes minisztériumok életbeléptetik a kivételes intézkedéseket és közli a kormánybiztosok kinevezését. Kormánybiztosok lettek: Horvátországra: *Talján* Béla Torontál, Bácsbodrog: *Delimanics* Lajos főispán, Temesmegye és város, Krassószörény és Versec *Joanovics* főispán, Szerém és Zimony: *Hideghéty*, Verőce, eszék: *Brezin*-csák Milán, Likakrbava: *Horváth* Gyuro, Pozsega megye: *Troszky* Károly, Zágráb város: *Zepics* Zvojnimir, Fiume megye: *Zmaics* Vince báró, Belovárkörös megye: *Bosnyák* Tivadar, Varasd megye és város: *Belosevics* István.

Az első rendelet, amelyet *Tisza* István gróf miniszterelnök irt alá, a következőket tartalmazza:

Az 1912. LXIII. t. c. -ben nyert felhatalmazás alapján a magyar királyi minisztérium és egyes miniszterek a következő című és mellékletekben a „Budapesti Közlöny” jelen számához csatolt folyó évi július hó huszonhetedik kelettel ellátott rendeleteket adják ki és azokat a mai hatálylyal életbe léptetik:

1. A magyar királyi minisztérium 5.469—M. E. számú rendelete, egyes városokban a csendőrség igénybevételéről. 2. A magyar királyi belügyminiszter 5.110—B. M. eln. számú rendelete több város területén a csendőrség igénybevételéről. 3. A magyar királyi minisztérium 5.470—M. E. számú rendelete a törvényhatósági és községi szabályrendeletek rendőri természetű rendelkezéseinek felfüggesztéséről. 4. A magyar királyi minisztérium 5.471—M. E. számú rendelete a fegyveres erő kötelekibe tartozó egyének részére utlevelek kiadásának beszüntetéséről. 5. A magyar királyi minisztérium 5.472—M. E. számú rendelete az utlevél kötelezettségnek Montenegróval szemben elrendeléséről. 6. A magyar királyi minisztérium 5.473—M. E. számú rendelete az utlevél kiállítás jogának a belügyminiszter, illetőleg a bán hatáskörébe utalásáról. 7. A magyar királyi belügyminiszter 7.111—B. M. eln. számú rendelete a határátlépés korlátozásáról. 8. A magyar királyi minisztérium 5.474—M. E. számú rendelete a hadköteles férfiszemélyek kivándorlásának megtiltásáról. 9. A magyar kir. minisztérium 5.475—M. E. számú rendeletre a beje-

lentési kötelezettségnek belföldiekre való kiterjesztéséről.

10. A m. kir. belügyminiszter 5.112—B. M. eln. számú rendelete a bejelentési kötelezettségnek teljesítéséről. 11. A m. kir. minisztérium 5.476—M. E. számú rendelete a fegyverek stb. tartásának korlátozásáról. 12. A m. kir. minisztérium 5.477—M. E. számú rendelete postagalambok tartásának korlátozásáról és egyéb állatok kihordásra való használatának betiltásáról. 13. A m. kir. minisztérium 5.478—M. E. számú rendelete a postai, távirdai és távbeszélő forgalom ellenőrzéséről. 14. A kereskedelemügyi miniszter 312—B. számú rendelete a postai, távirdai és távbeszélő forgalom ideiglenes korlátozásáról. 15. A m. kir. minisztérium 5.479—M. E. számú rendelete az egyesületi jog korlátozásáról. 16. A m. kir. minisztérium 5.480—M. E. számú rendelete a közigazgatási hatósági ellenőrzés alatt nem álló kereskedelmi társaságok, vagy külön törvények alapján létesült társulatok, pénztárak stb. rendőrhatalósági ellenőrzéséről. 17. A m. kir. belügyminiszternek a m. kir. kereskedelemügyi és pénzügyi miniszterekkel egyetértéssel 5.113—B. M. eln. szám alatt kiadott rendelete a közigazgatási hatóság ellenőrzése alatt nem álló kereskedelmi társaságok vagy külön törvények alapján létesült társulatok, pénztárak stb. rendőrhatalósági ellenőrzésének szabályozásáról. 18. A m. kir. minisztérium 5.481—M. E. számú rendelete a gyűlekezési jog korlátozásáról. 19. A m. kir. minisztérium 5.482—M. E. számú rendelete katonai intézkedések közlésének eltiltásáról. 20. A m. kir. minisztérium 5.483—M. E. számú rendelete az időszaki lapok és más sajtótermékek ellenőrzésére. 21. A m. kir. igazságügyminiszternek a m. kir. belügyi és kereskedelemügyi miniszterrel egyetértéssel kiadott 1200—II. M. E. számú rendelete az időszaki lapok és más sajtótermékek ellenőrzésének szabályozásáról. 22. A m. kir. minisztérium 5.483—M. E. számú rendelete egyes belföldi időszaki lapok megjelenésének és terjesztésének eltiltásáról. 23. A m. kir. minisztérium 5.485—M. E. számú rendelete a Szerbiából érkező időszaki lapok behozatalának és terjesztésének eltiltásáról és az onnan érkező más sajtótermékek ellenőrzéséről és lefoglalásáról.

24. A m. kir. minisztérium 4.586—M. E. számú rendelete egyes büncselekményeknek az esküdtbíróhatóság hatásköréből a királyi törvényszék hatáskörébe utalásáról. 25. A m. kir. minisztérium 5.487—M. E. számú rendelete az esküdtbíróhatóság működésének egyes királyi törvényszékeknél felfüggesztéséről. 26. A m. kir. minisztérium 5.488—M. E. számú rendelete a gyorsított bünvádi eljárás szabályainak életbeléptetéséről. 27. A m. kir. minisztérium 5.489—M. E. számú rendelete az 1912. évi LXIII. t. c. 13. ik §-ának végrehajtásáról. 28. A m. kir. minisztérium 5.490—M. E. számú rendelete a hadicikkekre fel nem esketett, tényleges szolgálatban álló katonai (honvéd, népfelkelő és esendő) egyének a katonai büntető törvénykönyv II-dik részében foglalt rendelkezések alá helyezéséről. 29. A m. kir. igazságügyminiszternek 12002—I. M. E. számú rendelete a gyorsított bünvádi eljárás szabályairól. 30. A m. kir. igazságügyminiszternek 12.003—I. M. E. számú rendelete a polgári büntetőbíráskodás alá tartozó egyéneknek a honvéd büntetőbíráskodás alá helyezéséről a m. kir. minisztérium által 5.491—M. E. szám alatt kibocsátott rendelet kihirdetése tárgyában. 31. A m. kir. minisztérium 5.492—M. E. számú rendelete a vízi járművek forgalmának korlátozásáról. 32. A m. kir. minisztérium 5.525—M. E. számú rendelete több cikk behozatalának tilalmáról. 33. A m. kir. minisztérium 5.526—M. E. számú rendelete több cikk ki- és átvitelének tilalmáról.

Az ARADI KÖZLÖNY telefonszámai:

Szerkesztőség (6)jel-nappal	—	357
Szerkesztőség (csak éjjel használható mellékállomás)	—	151
Kiadóhivatal és hirdetés osztály	—	151
Nyomda	—	151

A monarchia bejelentette a hatalmaknak a szerb háborút.

— Százhuszezer szerb Nisnél. — Hol lesz az első ütközet? —

Távirati tudósítás.

Budapest, július 26

Belgrádban hihetetlen nagy az izgalom. Délután félhat órakor ragasztották ki az utcákon a plakátokat, amelyek a harmadik korosztályig bezáróan mindenkit zászló alá hívnak. Valamennyi hadkötelesnek reggel hat óráig jelentkeznie kell ezrednél. A városban ezek a hirdetések óriási ribilliót okoztak és mindössze csak elvétve hangzott a zsviódzás. A rendőrprefektus Belgrádban rendeletet bocsátott ki, melyben elrendeli, hogy a nyilvános helyiségeket este tíz órakor be kell zárni és semmiféle csoportosulást az utcán nem tűr meg. A városban katonaság cirkál. A belgrádi pályaudvaron rendkívül nagy a sürgés-forgás, akárcsak a balkáni-háboruban. Vonatok jönnek-mennek, katonaság foglalja el a perront és egymásután indulnak a vonatok az ország belseje felé.

A város utcáin leirhatatlan jelenetek játszódtak le tegnap délután. Sok helyen

csendőrök terelték össze a tartalékosokat, s az utcák tele vannak rongyosan öltözködött, csak puskával és szuronnal felszerelt katonákkal.

Siró asszonyokat, bámészarcu gyermekeket látni mindenfelé. Megriadt emberek menekülnek ökrös szekereken az ország belseje felé, mindenki igyekszik minél előbb elhagyni a fővárost, s a büszke Kalimegdan, a vár már-már üres. Az udvar este nyolc órakor Nisbe menekült. Az elutazáshoz kirendelték a zöld dolmányos, sárga zsinóros testőrséget s katonazene kísérté ki őket a pályaudvarra.

Zimonyból jelentik: Belgrádi lapok tegnap délután rendkívüli kiadásokban jelentek meg, közölve a mozgósítási parancsot, az utcákon óriási embertömeg lázasan kiabálja a háborút, este Belgrád utcáin

katonák jelentek meg, összeszedték az utcákról az embereket és vitték a kaszárnyákba.

Ugylátszik Belgrádot ki fogják teljesen üríteni, a tisztviselők közül már igen sokan összecsomagoltak és Nisbe utaztak. A királyi udvartartás is elment, az utolsó vonat tegnap este ment át Zimonyból Belgrádba, azóta forgalom nincsen.

Egy másik belgrádi jelentés szerint Szerbia a mozgósításra egyáltalában nem volt elkészülve.

Az ezredek nagyrésze Ujszerbiában van. Mikor az orosz siffrizott távirat megérkezett, épen minisztertanács volt, amely tíz perccel utóbb elrendelte a mozgósítást.

Belgrádi hír szerint Nisnél százhuszezer főnyi szerb sereg van együtt. Az a vélemény, hogy a szerb sereg Temeskubinnal szemben Szemedovnál és Mitrovicánál száll velünk szembe.

Giesl Vladimir báró elutazásával megszakadt a diplomáciai összeköttetés a monarchia és Szerbia között. A balkáni háboruban ezt a lépést nyomon követte az ellenségeskedés megkezdése, most azonban még szó sem lehet arról, hogy a háború a maga véres eseményeivel elkezdődjék. A monarchia ugyan fel van készülve minden lehetőségre, és nem lehetetlen, hogy egyetlen szerb provokáció új helyze-

tet teremthet. Nem valószínű azonban, hogy Szerbia valamilyen vakmerő lépésre szánja el magát, egyelőre a Száván túl sem történik más, csak lázas fogyverkezés.

Azok a hírek, melyek arról szólnak, hogy Belgrádot elhagyta a helyőrség és hogy a minisztériumok tisztikara is Nisbebe menekült, egyelőre nem nyertek megerősítést. Csak az kétségtelen, hogy a királyi család tagjai elmenekültek Kragujevába az udvartartás személyzetével együtt.

Zimonyban roppant lelkes a hangulat és egyre jobban sürgetik a bevonulást Szerbiába. A nép szinte mámorosan éljenzi a királyt, a hadsereget és minden percében felujjong a zsufolt utca valamelyik pontján a viharos követelés:

— El Belgrádba!

Hivatalos helyeken szintén nem tudnak semmit arról, hogy mi lesz. De általános a meggyőződés, hogy az ellenségeskedés megkezdéséről egyelőre nem lehet beszélni,

a háború — ha véres formájában elkövetkezik — csak a hét közepén, vagy egyik utolsó napján kezdődhetik.

Zimony fel van készülve minden eshetőségre.

Az osztrák-magyar monarchia diplomáciai képviselői útján ma értesítette a külföldi hatalmakat, hogy a monarchiának nincsenek expansiv törekvései nem akarja megzavarni a balkáni egyensúlyt, nem akar semmi egyebet, csak gondoskodni arról, hogy a szomszédos Balkán olyan vezetés alá kerüljön, mely kizárja a legutóbbi évtizedben történetek megismétlődését.

A mai napon a külügyminisztérium ezenkívül újabb körtáviratot küldött valamennyi diplomáciai képviselőhöz, hogy

notifikálják a hatalmaknál a háborús állapot beálltát Szerbia és a monarchia között

Bécsből jelentik: Tegnap este Frigyes főherceg Conrad vezérkari főnök és Auffenberg hadseregfelügyelő hosszasan tanácskoztak. Lipót Szalvátor főherceget, a tüzérség főfelügyelőjét Lembergől Bécsbe rendelték vissza.

Zimonyból jelentik: Tegnap este kilenc óra óta a belgrádi kolónia ötszáz tagja várt a magyar hajóársaság előtt hajóra. Az egész éjszakát félelemben töltötték. Részeg belgrádi tisztek a levegőbe lövöldöztek. A tömeg tüntetett és garázdálkodott. Egy román teherhajó ma reggel nagy könyörgésre tíz nőt fölvev. Kovács Elek né artistanó borzalmas részleteket mond az éjszakáról.

A szkupstina Nisben ülészik. A belgrádi garnizon elvonult. A várost kiürítették. Minden nyilvános hely be van zárva. A mulatóhelyek személyzetét elbocsájtották. A belgrádi parton rengeteg magyar várta a hajót, amíg végre ma a Románia gőzös több szerbet hazavitt Belgrádba és onnan több száz osztrák-magyar alattvalót hozott Zimonyba. A vasuti- és hajóforgalom ezenkívül Belgráddal megszűnt. A belgrádi osztrák-magyar konzulátus személyzetét szállító utolsó vonattal a belgrádi Máv. kirendeltség is távozott. A keleti express utolsó vonata Belgrádban maradt.

Zimonyban ma délelőttől hadiállapot van. A parancsnok Baumgarten Emil ezredes. Éjjel nagy riadalmat keltettek Belgrádból hallott ágyulövések, de kiderült, hogy a szerb mozgósítást hirdették ki lövöldözés kíséretében.

Szabó Zoltán alezredes lesz az aradi parancsnok.

(Ha a helyőrség elvonul. — Mozgósítás az aradi kaszárnyákban.)

Az Aradi Közlöny tudósítójától.

Arad, július 26.

Ritkán szokott éjjel valami történni a várban. Háboru kell hozzá, hogy ennek az ódon kaszárnyának csendjét valami felverje. Mozgósítás ma, és holnap talán már véres ütközet valahol a Duna jobb partján. Belgrád, vagy mint egy huszártiszt mondotta, „a hamvaiból felkelő Nándorfehérvár” alatt, ez az, ami lázzal tölti meg a szabályok és előírások szerint élő katona ereit is.

... éjjel jött a parancsolat, nem violaszin peccát alatt, hanem sürgöny alakjában a temesvári hadtestparancsnokságtól, ahova viszont szombat éjjel tizenegy órakor érkezett meg a hadügyminisztériumból. Resch Ferecz vezérőrnagy, állomás és dandárparancsnok kapta a parancsot és annak kézhezvétele után már néhány perccel a siffrizott sürgöny át volt írva és a dandár alá tartozó összes parancsnokságok, katonai intézetek parancsnokai értesítést kaptak a nagy eseményről.

Az alsóbb parancsnokságok részére megkezdődött a legnehezebb munka, ami ennek a szervezetnek életképességéről első sorban tesz bizonyosságot. A mozgósítás sikerén fordul meg ugyszólván a háboru sikere és azért béke idején igen nagy részletességgel, a legminuciózussabb körültekintéssel kidolgozzák a mozgósítási tervet. Minden századparancsnok hat perccel elzárt vasládában őrzi a mozgósításra vonatkozó utasításokat, amelyeket neki kell végrehajtania.

Ezért ma reggel öt órakor már minden század és zászlóaljparancsnok a századirodába volt. Hajnalban futottak szét az ügyeletes tisztek, hogy értesítsék a századosokat, akik viszont alantás tisztjeiket rendelték be és kezdetét vette a nagy és nehéz munka. El sem képzei a laikus ember, hogy mi mindent rejt magában egy század raktára és hogy mennyire „elő van írva”, még az is, hogy milyen szolgálati könyvet kell a századlédában pakkolva magával vinnie a századirodának. Háboru idején más a csapatok élmezése, más a gazdálkodás és más az elszárolás.

Azután pedig fel kell szerelni a legénységet, a „stand-beit” és a bevonulókat. Ma délután már láthatók voltak a városban a csukaszürke egyenruhában, a befestetlen vadonatúj bakancsokban sétáló bakák, akik mind ma kapták meg a „kriegsratból” az új ruhákat. Azonban nemcsak ruha, hanem a lőszer és a kenyérszakban elviendő „kriegsportion”-nak nevezett élelmiszer, amit csak akkor szabad meenni, ha erre parancsot adnak. Igen nagy gondot okoz a trénnel, a csapat podgyászszállításának összeállítása is. De hisz épen az mutatja, hogy nagyszerű a monarchia ármádiája, mert az előkészületek gyors tempóban, fennakadás nélkül folynak az aradi várban.

A katonai parancsnokság is természetesen azt várja türelmetlenül, hogy a mozgósítási parancsnak milyen a hatása? Milyen gyorsan és milyen tömegesen vonulnak be a mozgósítottak. Ma délután és este Arad utcáin szakadatlanul sűrű csoportokban vonultak végig a környékből

érkezett behívottak, akik apró batyúval kezükben — mert a hátoruba nem vihet baka utazó koffert — siettek a vár felé. Az első nap eredménye teljesen kielégítette az illetékes köröket, akik nemcsak azt látják örömmel, hogy alig néhány órával a mozgósítási parancs közzététele után már utnak indultak a családi tűzhely mellől az emberek, hanem a hangulat is kitűnő. Az aratás legnagyobb részét be van fejezve a vármegyében, a többi munkát elvégzi majd az asszony, akiről ha nem is valami busásan, de gondoskodik majd az állam és a társadalom.

A várban és a többi iaktanyákban estig igen nagy része a mozgósítási munkának befejezést nyert, mert a következő napokon a nagy tömegekben érkező levonulókkal lesznek elfoglalva a katonai irodák.

A mozgósításnak három nap alatt be kell fejeződnie mert ezután már a hadmozdulatok következnek. A csapatok elvonulnak és üresek lesznek a kaszárnyák.

Mint értesülünk Arad helyőrség parancsnoka a háboru alatt Szabó Zoltán szolgálaton kívüli huszár alezredes lesz.

Csütörtökön életbe lép a hadi menetrend.

(Postavonatok viszik a közönséget. — Külön igazolvány kell az utazáshoz.)

Az Aradi Közlöny tudósítójától.

Arad, július 26.

A mozgósítás kihirdetésével egyszerre megváltozott az egész ország képe. Közgazdaság, ipar, kereskedelem megváltozik és minthogy a vasut legnagyobb részét a katonaság céljaira szükséges, az egész országban

lényegesen megváltozik a menetrend.

Háttérbe szorul a polgári utasok és áruk szállítása és a vasut csupán annyiban áll a polgárság rendelkezésére, amennyiben a katonaságnak arra szüksége nincs. Július 29-én életbe lép a hadimenetrend, amely 30 tól kezdve a polgári utasok számára az ugynevezett postavonatokon való közlekedést teszi lehetővé.

Aradról, illetve Aradra a következő postavonatok közlekednek: Békéscsaba—Arad, amely Aradról indul éjszaka 1 óra 46 perckor és Békéscsabára érkezik 4 óra 55 perckor, Békéscsabaról indul este 10 óra 22 perckor és Aradra érkezik 1 óra 28 perckor. Arad—Temesvár—Józsefváros, amely Aradról indul éjjel 3 óra 50 perckor, Temesvárra érkezik reggel 7 óra 4 perckor, Temesvárról indul este 8 óra 55 perckor, Aradra érkezik éjjel 12 óra 12 perckor.

Érdekes, hogy Budapest—Bécs között két, a nyugati pályaudvarról induló postavonat közlekedik. Az első Budapestről elindul 1 óra 55 perckor és amíg például most a gyorsvonat két óra alatt érkezik Érsekújvárra, az említett postavonat hét óra 19 perckor fut be, tehát ezt az utat öt és fél óra alatt teszi meg. Pozsonyban éjjel 11 óra 28 perckor van és másfél órai vesztegelés után indul el, hogy Marcheggbe éjjel 1 óra 43 perckor érkezék meg. A Marchegg—Bécs közötti utra a gyorsvonatnak 1 órára van szüksége, ez a vonat három és háromnegyed óra alatt futja ez utat be és reggel felhatarok érkezik meg Bécs Staatsbahnhofra. Tehát

Budapest nyug. pályaudvar—Bécs közötti utra a postavonatnak majdnem tizenhat órára van szüksége.

Este is indul a nyugati pályaudvarról Bécsbe egy postavonat és pedig 8 óra 35 perckor és Bécsbe másnap délelben 12 órakor érkezik meg. Bécsből Budapest nyugati pályaudvarra szintén két vonat megy. Az első indul délelben 12 óra 55 perckor és Budapestben van éjjel 3 óra 25 perckor, a másik este 7 óra 28 perckor indul és Budapestre másnap délelőtt 9 óra 55 perckor érkezik meg.

Budapest—Temesvár között postavonat naponta egyszer közlekedik. Budapest nyugati pályaudvarról indul este 7 óra 45 perckor és Temesvárra érkezik másnap délután 2 óra 35 perckor. Ennek a vonatnak csatlakozása van a Temesvár—Józsefvárosról Aradra este 8 óra 55 perckor induló postavonathoz. Temesvár—Józsefváros állomásról a postavonat délelben 12 óra 19 perckor indul és Budapest nyugati pályaudvarra érkezik másnap reggel 7 óra 20 perckor.

Ez természetesen még

nem a végleges menetrend, mert egyéb vonatok is fognak közlekedni, de az ezekre vonatkozólag tett intézkedések csupán holnap kerülnek nyilvánosságra.

Annyi már is kitűnt, hogy a Budapestről—Aradra való utazásnál Békéscsabán hat órát kell várni.

Július 28-ától Arad—Temesvár és Békéscsaba—Arad közti vonalak állomásain és állomásaira

a polgári áruk felvétele megszűnik,

valamint megszűnik azoknak az áruknak felvétele is, amelyeket a vonalakon kellene keresztül szállítani. A már felvett, de még be nem rakott árukat visszaadják a feladónak. Kivételt csupán a Budapest székesfőváros élelmezésére szolgáló áruk képeznek, amelyeket tovább szállítanak. Ha a visszaadandó árukat a feladók egy nap alatt el nem viszik, úgy az illető költségén beraktározzák.

Polgári utasokat és árukat a postavonatok csak akkor szállítanak, ha az illető utasnak a közigazgatási hatóságoktól, vagy katonai hatóságoktól kiállított igazolványa van.

Arad—Nagykikinda, Arad—Tövis—Brassó között a személyszállító vonatok számát csökkentik, sőt Arad—Tövis—Brassó között harmincadikától kezdve az összes gyorsvonatok megszűnnek. Brassó—Predeal között harmincadikától a személyszállítás már teljesen megszűnik.

A hadi állapotra való tekintettel június huszonnyolcadikától kezdve beszüntetik a peronra szóló jegyek kiadását.

A holnapi nap folyamán újabb intézkedések történnek, amelyeket az üzletvezetőség a nyilvánossággal tudatni fog.

Természetesen lényeges változások történnek az Acsev. vonalain is, az Arad—Szeged közötti vonalon. Arad—Makó között kevesebb vonal közlekedik az eddiginél, Makó és Szeged között pedig a személyforgalom teljesen megszűnik csütörtöktől.

A pályaudvaron az egész nap folyamán rendkívüli mozgalmas volt az élet. Valamennyi váróterem zsúfolásig telve volt, kocsik, autók egyre öntöttek az embereket, akiknek nagyrésze a mozgósítási parancs következtében a legközelebbi vonattal el akart indulni állomáshelyére. A vonatok is sürűn megteltek érkezők és a polgári közönség sorait katonák egyenruhájára tartította. Aki csak egy-két órával előbb még az utcán sétált, most fegyverrel a vállán, bajonettel az oldalán várta, hogy mikor indul a vonat, amely tőle viszi. A hivatalos helyiségekben lázas a munka még késő éjszaka is. A telefon folytonosan csilingel, a távirógépek szakadatlan dolgoznak, tisztviselők sietve haladnak egyik szobából a másikba. Az Aradra érkező vonatokból sürűn szállnak ki aradiak, akik csak nemrégiben utaztak fürdőhelyre, hogy kipihenjék egész évi fáradaikat. De a háboru hírére siettek haza a családjukhoz.

Es amiatt halad az idő, egyre több és több lesz a katonautas. A legtöbbje vidám, lelkes, némelyik repülni szeretne, hogy mielőbb a barctéren legyen, de sokaknak arca mutatja, hogy mélyen elmerülve kutatják az idők ismeretlen jövőjét, vajon mit hoz a holnap, a holnapután.

Németország

fegyverrel áll a monarchia mellé.

— A hármasszövetség minden beavatkozást visszautasít. — Oroszország magatartása. — Románia mozgósított. —

Távirati tudósítás.

Budapest, július 26.

Berlinből jelentik: A pétervári lapok bluffkísérletei, valamint a Times pétervári levelezőjének hasonló irányban mozgó fáradozása, a mellyel Bécsben és Berlinben a közvetlenül küszöbön álló orosz akciót akarják valószínűvé tenni, itteni hivatalos helyen nyugodt megítélésre találnak. Az igazság az, hogy a jegyzéket a pétervári hivatalos helyen aránylag nyugodtan fogadták. Ehhez a hatáshoz bizonyára hozzájárul az is, hogy a legutóbbi napokban innen úgy Pétervárra, mint Párisba értesítés ment, hogy Németország ragaszkodik amaz álláspontjához, amely szerint az osztrák-magyar-serb affér tisztázásának harmadik faktor beavatkozása nélkül kell megtörténnie és minden esetleges közbelépési kísérlet következménye az lesz, hogy az események komplikálódnak Németországra nézve, beáll a casus foederis.

Ha már mostan a leszámolás Ausztria-Magyarország és Szerbia között megindult, nem minden körülmények között következik ebből, hogy Oroszország levonja Bécsben tett kérelme elutasításából a végső konzekvenciát és végsőteljes elhatározásra ragadtatja magát.

Ha Oroszország fegyverhez nyúl, akkor a háborus események színtere borzalmas szükségességgel óriási kiterjedésűvé válik.

Ha Oroszország elég erősnek érzi magát, hogy belemenjen ebbe a kockázatba, akkor semmiesetre sem lehet megakadályozni elhatározásában, de ismételni lehet, hogy a Pétervárott elfoglalt álláspont nem jelenti feltétlenül a legvégsőt. Mindenesetre itt erre is fel vannak készítelve. A német birodalmi kancellár tegnap este visszatért Berlinbe. A vezető államférfiu visszatérése természetesen következménye a válságban tegnap óta beállott kiélesedésnek. Hogy a német császár mikor fog visszatérni északi tengeri útjáról, arról még nincs intézkedés.

Karlsbadból jelentik: Moltke német vezérkari főnök ma Berlinbe utazott, ahová Bethmann Hollweg államtitkár is visszaérkezett.

Bécsi diplomáciai körökben azt tartják, hogy a

konfliktus talán vérontás nélkül is elintézhető,

de mindenesetre lokalizálható lesz. Bizonyos, hogy Németország szigorúan ragaszkodik ahhoz, hogy

ha valamely hatalom beleavatkozik a konfliktusba, akkor Németország azonnal a monarchia mellé áll fegyveresen.

Zürichből jelentik: A Svájcban levő német tiszték parancsot kaptak, hogy készüljenek azonnali elutazásra.

Bécsből jelentik: Az olasz kormány Bécsben nyilatkozatot tett, hogy bekövetkező

fegyveres konfliktus esetén a barátságos szövetséges viszonyoknak megfelelő magatartást fog tanúsítani.

Ez a spontán nyilatkozat méltán csatlakozik Németország fényes megnyilatkozásához.

Pétervárról jelentik: Egész nap tanácskozáások voltak a miniszteriumokban. Ejjel még egyszer összeült a minisztertanács.

Berlinből jelentik: Pétervári hír szerint a külügyminisztérium balkáni osz. ályfőnökét, Trubeckoj herceget belgrádi orosz követé nevezte ki.

Krasnojoeseloból jelentik: A cár a kadét iskolát végzett tisztjelöltek tömegesen tisztte nevezte ki.

Londonból jelentik: A Daily Graphic írja: Egy nagyhatalom, de még Oroszország sem akarja ebben a pillanatban a háborút, tehát egy állam sem akar áldozatot hozni a gyujtató államért, amely nemesak elősegített egy soha nem igazolható büntetést, hanem a Keleten a territoriális statusquot állandóan fenyegeti.

Bukarestből jelentik: A kormány közölte a lapokkal, hogy mozgósítási híreknek és a román sereg mozgulatainak közlése tilos.

Bukarestből jelentik: A Vitorul írja: Egy független, szuverén állam azt a politikát üzi, amelyet érdekei diktálnak és a nemzeti ideálokat illetőleg senkinek sincs joga megvizsgálni, hogy azok realizálhatók-e. Szerbia és Ausztria-Magyarország között azonban a dolgok ebből a szempontból nézve másként látszanak állani. Szerbia 1909 évi engagemntjei a jegyzék hangját és tartalmát igazolni látszanak. Románia nyugodtan és minden izgalom nélkül várja az események fejlődését. A Dimincaca írja: Az egyedüli politika, melyet Románia folytathat, hogy tartsa fel teljes akcióképességet a nélkül, hogy valamelyik nagyhatalmtól függene. Az Oroszországtól való függőség azt jelentené, hogy a román politika gyümölcsének élvezetéről lemondana. Ha az állam élén oly férfiak volnának, hogy egy ily Románia részére veszélyes összeköttetést létesítene, úgy a lakosságból megalakulna a védbástya a független Románia érdekeinek megvédésére.

Páris: Száz emberből álló szláv csoport a monarchia nagykövetsége előtt tüntetni akartak, a rendőrség szétszálta őket, több tüntetőt elfogtak. Délülett minisztertanács volt, mely a külügyi helyzettel foglalkozott.

HIREK.

Aradon jelentkezhetnek a népfelkelők.

(A gyulai parancsnokság irodája a tüzoltólaktanyában.)

Az Aradi Közlöny tudósítójától.

Arad, július 26.

Mikor ma köztudomású lett, hogy a király elrendelte a mozgósítást, szivszorongva leste sok-sok ezer ember, vajon milyen terjedelmű lesz a mobilizáció. Részleges, vagy általános? Valamennyi hadtestet fegyverbe állítják, vagy csak egyrészt a haderőnek vonultatják be? De leginkább az izgatta az embereket, vajon a népfelkelők sorra kerülnek-e azonnal a mozgósítás elején. Mikor aztán a hirdető oszlopon megjelentek a zöld plakátok és mellettük a piros színű falragaszok is és az izgatott óriási tömegek tudomására jutott, minden fegyverfogható ember, 22 éves kortól 42 éves korig, tehát husz korosztály két hadra, a szenzációt hirtelen az értelmetlenség váltotta fel.

A népfelkelőket felhívó és behívó plakát szövegezése nem egészen világos a törvényt nem ismerő ember előtt. Tudniillik népfelkelő kétféle van. Az, aki még nincs 37 éves, ezeket a mozgósított csapatokhoz, a sorhadba hívták be és ezek az illető csapatnál jelentkeznek, a 37 évnél idősebbeket, de még 42 évet be nem töltötteket pedig arra utasítja a hirdetés, hogy ezek a legközelebbi népfelkelési járás-parancsnokságnál jelentkezzenek. Ez azonban kissé homályosan van elmondva a plakáton. Homályossá teszi a szöveget az is, hogy mint parancsnoksági székhely Arad van megnevezve, noha a honvédség átszervezése alkalmával

Gyulára tették a népfelkelőparancsnokságot. Tizennégyezer népfelkelőt hívtak be Aradon és képzelhető, hogy ez a tömeg ember mekkora munkát adott a katonaugyosztálynak, míg ott felvilágosíthatták. Az ügyosztály nem is győzte és Angel István dr. főjegyző a városháza kapujában reggeltől estig egyebet sem tett, mint magyarázott az utbaigazítást kérőknek.

A hadvezetőség maga is tudatában van ennek a helyzetnek és hogy a behívottaknak felesleges fáradságot ne okozzon, igen előzékenyen gondoskodott arról, hogy az érdekeltek kellő időben mindenről pontos és hivatalos helyről jövő felvilágosítást és értesítést kapjanak. A gyulai népfelkelő parancsnokság egy tisztje holnap, hétfőn Aradra jön és az Atilla-téri tüzoltólaktanyában részére berendezett irodában intézi el a népfelkelők ügyét. Ott minden jelentkezőnek megmondják mi a teendője, mikor és hova kell bevonulnia.

Tisztelettel kérjük t. előfizetőinket, hogy a lap kézbesítésére vonatkozó reklamációkat mindenkor a kiadóhivatallal közöljék, (Telefon 151.) mert másutt, pl. a lapkihordónál, vagy pénzbeszedőnél leadott címváltozások elkésve, vagy egyáltalában nem jutnak birtokunkba.

— Kinevezés. A pénzügyminiszter Szakáts Lajos aradi pénzügyi tiktárt a VII. fizetési osztályba sorozott pénzügyi tanácsossá nevezte ki.

— A parlamentet elnapolják. Budapestről jelentik: A képviselőház elnöke a pénteki ülés zártával azt az indítványt tette, hogy a Ház kedden tíz órakor tartja következő ülését. A javaslatot akkor elfogadták. A körülmények változása folytán a kedden összeülő országgyűlést királyi kéziratral bizonytalan időre elnapolják. A főrendiház kedden délelben szintén ülést tart. Az ülés napirendjén az elnapoló kézirat szerepel.

— A mozgósítás napjai. Mozsósítás — ez a szó harsogja be most az utcákat, ettől hangos a társaság, ez a szó a beszéd témája a családokban, de azért kevesen tudják, hogy ma még csak a mozgósításra felhívó hirdetmények jelentek meg, a behívott emberek utraindulása vette kezdetét, katonai értelemben véve a mozgósítás még csak ezután kezdődik. Katonailag a mozgósítás napjai a hirdetmények kiadása után negyvennyolc órával kezdődnek. Így a mostani mozgósítás első napja kedd, a második szerda, a harmadik esütörtök.

— Tisza és az aradi ellenzéki kisiparosok. Tisza István gróf államférfiúi nagyságát most már nem merik tagadni azok sem, akik politikai harcok idején gyűlölködve beszéltek az ő személyéről. Hogy a Szerbiával kitört konfliktusában a monarchia olyan érellyes, határozott, energius lépést tudott tenni, az első sorban az ő érdeme és diplomáciának a balkáni krízis alatti kudarcok után első diadalát neki köszönheti. Budapestben, Bécsben, Berlinben egyformán ünnepelték és éljenztek. Arad város képviselőjét, a monarchia legelső államférfiát és most pártkülönbség nélkül mindenki előtt szimpatikus az ő személye. Az aradi polgároknak az a része is, amely a választási harcok alatt ellensége volt, most őszintén sajnálja és megbánta már tévedését s mint több oldalról telefonálták hozzánk, a külvárosi utcákban ma este lefolyt lelkes tüntetéseknel Tisza István gróftot olyan osztatlan, egységes ünneplésben részesítették, amely az ő kimagasló személyiségét méltán megilleti. Az idők változásának jele ez, s mindenesetre érdekes és feljegyzésre méltó, hogy egykori gyűlölködő ellenteljei meghajolnak az ő nagysága előtt.

— Ellenőrizhetetlen hírek. Szinte bönítőlag hat az emberekre e válságos napokban az a körülmény, hogy a telefont állami beszélgetések számára lefoglalták s Budapesttel huszonnégy órája nem beszélhettünk már. Az emberi fantázia, vagy legalább is egyes emberek fantáziája azonban segít magán s így történik, hogy a nap minden órájában a legkülönösebb, de mindenesetre a legellenőrizhetlenebb hírek kerülnek forgalomba. A jó öreg zimonyi hid, amely statisztikusok szerint a multkor ünnepelte százhuszonhatodik felrobantását, ma kivételesen nem szerepelt. Ellenben híre járt annak — hogy mily és mennyire megbízható forrásból, azt nem tudni — hogy a Molinár bakák ma már Belgrádban vannak. Később részletei is keringtek Belgrád elfoglalásának, amelyek szerint a Molinár bakák igen súlyos veszteséget is szenvedtek a város elfoglalása közben. Komoly körökben keringett az a hír, hogy az első összeütközés a bosnyák hadáron meg is történt s állítólag a szerb fegyvereknek hozott sikert. Hivatalos helyen erről mit sem tudnak. A fővárosban is megkezdődött ma a behívottak jelentkezése, csak hogy Budapestben önként jelentkezők is akadtak. Azt emlegették ma Aradon, hogy igen előkelő családok jelentek meg fiaikkal a bizottságok előtt, sőt azt a részletet is tudták itt, hogy Kazy báró államtitkár és Hazay honvédelmi miniszter is besoroztatták fiaikat. Ezek a hírek nem valószínűtlének és nem is lehet kételkedéssel fogadnunk ezeket. Ellenben egy percig sem kétkedünk azon a híren, amely szerint az előbbi folytatásaként — Hazay báró egyenesen hadnagynak nevezte ki fiát. Ezen nincs mit kétkednünk, mert mindenki jól tudja, hogy valakit hadnaggyá csak a legfelsőbb hadur, a király nevezhet ki s ha Hazay báró ki is nevezte valamivé besorozott fiát, hát legfeljebb — közlegényé.

— Az Aradi Közlöny a vasárnapi munkaszünet felfüggesztése következtében ma egész nap teljes apparátussal fáradozott azon, hogy a háborus izgalmaktól, mozgósítás lázától átfutott közönségnek mindenről hírt adhasson. Az egyedüli nehézséget ebben az okozta, hogy a budapesti telefonvonalakat már kora reggel lefoglalták és egész nap állami és szolgálati beszélgetések lebonyolítására tartották fenn. Csak távirón érkeztek a hírek, ott is a rengeteg hivatalos távirat mögött késlekedve. Az Aradi Közlöny délután végre is a miniszterelnökséghez fordult távirati panasszal, hogy a tudósítási hírszolgálat lehetőségét kieszközölje. — Ilyen rendkívüli körülmények között háromszor — délelőtt 10 és 11, délután pedig 6 órakor adott mindig teljes kimerítő és érdekes hírekben gazdag rendkívüli kiadást az Aradi Közlöny és a nyüzsgő utcákon százával, ezrével kapkodták szét az aradi közönség egyetlen hírforrását: az Aradi Közlöny rendkívüli kiadásainak példányait.

— Nem viszik házhöz a tejet Aradon. Az aradi tejesarnok ma hirdetésben és körlevelek útján is közölte üzletfeleivel, hogy holnaptól kezdve nem szállít többé házhöz tejet. Az élelmészeti cikkek szállítása tudvalevőleg mindig rendkívül nehéz háborus időkben s noha nemesak a katonák, hanem az itthon maradottak mikénti élelmészése is nagyon fontos kérdés, ebben a tekintetben többnyire bizonyos fennakadás áll be s az élelmészés nem történhetik mindig úgy, amint az békés időkben történni szokott. Az aradi tejesarnoknak ma intézkedése különben főleg arra vezethető vissza, hogy embereinek nagyrészt behívják katonának.

— Elviszik az autobuszokat. A mozgósítási parancs kézhezvétele után az aradi helyőrség azonnal megtett minden szükséges intézkedést a háborus előkészületekre. Ezek közé tartozik az is, hogy elrendelték az összes katonai szolgálatra besorozott automobilon átengedését, ugyszólván minden magánautobilit katonai szolgálatra fognak felhasználni. A város automobilit is átengedik a katonaságnak s katonai célokra fog szolgálni tizenegy autobusz is, úgy, hogy ilyenformán legközelebb már megszűnik az autobuszforgalom Aradon. Rubinstein Mór szállító nagy teherautobilit is átvette a katonaság. Varjassy Lajos polgármester pedig hirdetményt adott ki és minden lótartó gazdát értesített arról, hogy holnap délelőtt a régi vásártéren a katonaság lovakat vásárol és felszólítja a lótartó gazdákat, hogy lovaikat kötőféken vezetve, pokrócokkal felszerelve hozzák el a vásártérre, ahol a katonaság megveszi a lovakat. A fizetés utalványokkal történik, amelyeket az adóhivatal azonnal bevált készpénzre.

— Az alispán itthon. Dálnoky-Nagy Lajos, Aradmegye alispánja ma hazaérkezett Aradra. Az alispán Marienbadban töltötte szabadságidejét, távirat útján itt értesült a bekövetkezett eseményekről, s természetesen azonnal megszakította szabadságát és hazautazott.

— Pékmunkások felvétele a várban. Az aradi várban lévő élelmezési raktár főnöksége ma hirdetést tett közzé, hogy tekintettel a mozgósításra az üzennél különböző munkaeőre van szüksége. Felvesznek írnokokat irodába, sütőmunkásokat és egyéb szakiparosokat.

— Öngyilkos inas. Ma délután Kocsák Péter cipészinás felakasztotta magát gazdájának Dezső József cipésznek Görbe-utca 8. szám alatt levő lakásán. Mire rátaláltak halott volt. Tettének okát nem tudják.

— Állami kedvezmény az aradi villamos-telepnek. A kereskedelmi miniszter a pénzügyminiszter hozzájárulásával az 1907. évi XXX. t.-c.-ben meghatározott állami kedvezményeket az Aradi villamossági részvénytársaság aradi villamos áramfejlesztő telepének ipari és mezőgazdasági célokra áramot szolgáltató üzeme részére az 1914. évi január 1-től számítandó 15 évre engedélyezte.

— Hirtelen haláleset. Ma este kilenc órakor a pályaudvar harmadik osztályú váróterme előtt egy negyven év körüli munkáskülső ember hirtelen összeesett. Bevitték a pályaudvari órszobába, ahol néhány pillanat múlva meghalt. Valószínű, hogy szívszélhűdés ölte meg az ismeretlen munkást, akinek kilétét nem lehetett megállapítani. Holttestét beszállították az alsó temető halottasházába.

— A fürdőbe utazó közönség figyelmébe. Az uri közönség részére egy oly elsőrendű üzlet nyílt meg a Lőcs Rezső-palotában, a főtéren, ahol a legfinomabb utazó cikkeket, bőröndök, kiegészítők, berendezett uti készletek, ridikülők, zsebpénztárcák, kefe-áru, pipere és a legfinomabb illatszereket rendkívül olcsó szabott árak mellett lehet beszerezni. Fischer speciális különlegesség üzletének elegáns külsője az ott elhelyezett, valóban értékes, elsőrendű áruk bizonyítják a cég szoliditását és magas színvonalát.

1981

TÖRVÉNYKEZÉS

§ Birói kinevezés. A király, mint a hivatalos lap ma közli — dr. Ottrubay Dezső aradi járásbírói albirót járásbíróvá szervezte ki.

Felszólító szerkesztő:

Rudnyánszky Endre.

ARADI TEJCSARNOK Karolina-utca 7 szám.

Értesítés.

Értesítjük igen tisztelt vevőinket, hogy összes férfi alkalmazottainkat a kivételes állapot következtében katonai szolgálat teljesítése céljából behívták, miáltal azon helyzetbe jutottunk, hogy a tejnek házhoz való szállítását ezennel bizonytalan időre szüneteltetni vagyunk kénytelenek.

A tejet ezúttal a Forray-uteai, Széchenyi-uteai és a Karolina uteai fióküzleteinkben üvegben és kannákban lerakjuk és kérjük igen tisztelt vevőinket a mindennapi szükségletüket a fentnevezett helyeken beszerezni.

A tej ára literenként saját edényben 24 fillér, csere üvegben 26 fillér.

Bonyodalmas elszámolások elkerülése végett kérjük a tejet naponként készpénzzel fizetni.

Egyben értesítjük t. vevőinket, hogy a számlákat a mai napon lezártuk és azokat kiegyenlítés végett alkalmazottunk a napokban be fogja mutatni.

Amint a helyzet megengedi, úgy a régi rendszert vissza fogjuk állítani, amiről annak idején ugyancsak körlevél útján értesíteni fogjuk igen tisztelt vevőinket. Addig is szives türelmüket és további támogatásukat kérve, maradunk

4463

tisztelettel

ARADI TEJCSARNOK.

Cs. és kir. katonai állomásparancsnokság

ARADON.

70. M. k. t. sz.

Ő cs. és kir. apostoli Felségének a grázi, budapesti, temesvári, prágai, leitmeritzi, zág-rábi, boszniai, hercegovinai és dalmáciai hadtestek mozgósítását legkegyelmesebben elrendelni méltóztatott. A részletes utasítások a nyilvánosan kifüggesztett hirdetések-ből vehetők ki.

Figyelmeztetés!

Miután az

„Aradi Ibolya Crème“-met

utóbbi időben utánozták, hogy a nagyérdemű hölgyközönséget a félrevezetéstől megóvjam, az

„Ibolya Crème“

elnevezéshez a „DORÉ“ szót is csatoltam. — Saját érdekében tessék csakis oly Ibolya Crémet vásárolni, melyen az

„Ibolya Doré Crème“

felírás látható. Ára 1 tégelynek 1 korona. Kapható a készítőnél!

HAJÓS ÁRPÁD

gyógyszertárában Arad, Andrassy-tér 22. sz.

továbbá Berger Gyula, Földes Kelemen, Hehs Vilmos, Kárpáti János, Ring Lajos és Vojtek Kálmán urak gyógyszertárában, valamint Vojtek és Weisz, Hansu Nestor és Török Andor és Társa urak drogériájában. 10

Ovakodjunk a fertőzésektől.

Az utca pora telve fertőző anyagokkal, a különféle betegségeket okozó csirákkal minők a tüdővész, a merevgöres, a lépfene, a difteria a hagymáz stb. sporái. A mindennapi érintkezésben kivagyunk téve annak, hogy a különféle betegségeket okozó fertőző anyagokat kezünkön, orrunk nyákhártyájában haza hordjuk s azzal magunkat, s családunkat megfertőztetjük. Tudjuk, hogy a betegségek zömét bacteriumok okozzák s hogy az emberi körmök alatt az apró paraziták egész gyűjteménye tanyáz. Mind eme fertőzések ellen védekezhetünk ha kezünket, arcunkat, orrunk nyákhártyáit naponta egy-kétszer **Szent Imre szappannal** vagy **Carboform szappannal** megmossuk.

Szent Imre szappan ára 70 fillér,
a Carboform szappan ára 40 fillér.

Ez utóbbit különös figyelmébe ajánljuk a szülőknek, tanítóknak, tanároknak, iskolák, ovodák, internátusok, hivatalok, kórházak vezetőségének. E szappan olcsóságánál fogva lehetővé teszi minden embernek, hogy magát és családját fertőzések ellen megóvjá. Nagyobb vételeknél engedményeket adunk.

Dr. Földes és Hehs

pipere szappan és vegyészeti gyára ARAD.

Raktárak létesítése folyamatban.

Aradon, Földes K. és Hehs Vilmos
gyógyszertára.

18507—1914.

Hirdetmény.

Az aradvárosi pénzügyőri biztosság 1931—1914. számú intézkedésével megküldött és a korlátozott italmérek forgalmát feltüntető 7 db. összeírású jegyzéket f. év és hó 22-től számított 8 napi közzemlére a városi fogyasztási adó hivatalba kitették.

Erről Wollmann Emil, Török

Pál, ösv. Bakos Pálné, ösv. Balázs Gusztávné, Benedek Gizella, ösv. Panyigai Kálmánné, Nacht Viktor, Fischer Arthur és fia, Mézes Géza, Szűsszer Sándorné, és Pap Károlyné és az összes érdekelteket azal értesítjük, hogy ezen adatok ellen az 1899. évi XXV. t. c. végrehajtási utasításának 17. §. értelmében a netaláni észrevételek megtehetők.

Arad, 1914. július hó 21.

A városi tanács.

A szépségápolás titka a használandó szépítő szerek helyes megválasztása! Ime ez az oka miért oly kedvelt

Rozsnyay Serail arckenőcse Rozsnyay Serail crémje.

Mindkettő kipróbált jó hatású készítmény. 1 tégely kenőcs 1 korona 40 fillér. 1 tégely crém 1 korona.

Szines areporok!!!

Próbadoboz 50 fillér! Kék, zöld, lila, testszin, sárga, barna Színházi vagy este kávéházi világításnál csodás hatása.

Kapható:

1845

Rozsnyay Mátyás gyógyszer-tárában Arad, Szabadság-tér.

Legolcsóbb, legjobb bevásárlási forrás

háztartási szükségletek fedezésére.

Ajánljuk:

Ajánljuk:

Arc-krémek
Illatszerek
Hőlgyporok
Kölni vizek
Fogporok
Fog-krémek

Fogpaszták
Fogkefék
Szájvizek
Szappanok
Hajvizek
Szoba-illatok

Vojtek és Weisz

parfümeria és drogueria nagykereskedése

Aradon.

Aradon.

Használt ólom

megvételre kerestetik.

Feltűnő alkalom előnyös vételre!!

Néhány hétig

FISCHER-féle NAGY ÁRUHÁZA

Arad, Szabadság-tér 12. sz.

Olcsó hetet rendez

sorozati árusítással, mely a külföldi nagyáruházakban nagyszerűen bevált azáltal, hogy a heti sorozat által feltétlenül olcsóbban, jóval a rendes áron alul vásárolhat.

◀ Sorozati árak: ▶

1

koronás

sorozat:

- 2 drb. finom selyem magánköte
- 3 drb. tiszta selyem csokor nyakkendő
- 3 drb. tiszta selyem regatta nyakkendő
- 3 drb. legfinomabb álló gallér
- 2 pár fehér vagy színes kézelő
- 3 drb. elegáns angol batiszt zsebkendő
- 3 drb. finom női zsebkendő
- 1 drb. finom selyem zsebkendő
- 3 pár színes férfi harisnya
- 2 pár csikos női harisnya
- 2 pár gyermek patent harisnya a 7. sz-ig.
- 1 pár finom női flor harisnya
- 1 pár finom selyem harisnyakötő
- 1 pár finom selyem nadrágtartó
- 1 pár finom selyem női keztyű
- 1 pár férfi svéd im. keztyű
- 1 drb. finom szövet sapka
- 1 drb. kék scheviot flu sapka
- 1 drb. elegáns divat sétatöb
- 1 drb. valódi bőr pénztárca
- 1 drb. valódi bőr cigarettatárcsa
- 1 drb. China ezüst cigarettatárcsa
- 1 drb. finom gyöngyház zsebkész
- 2 drb. puha dupla gallér színes és fehér
- 1 drb. selyembatiszt félmellény
- 1 drb. divatos flor gyermek nyári trikóing
- 2 drb. osikos nyári gyermek trikóing
- 2 pár divatos nyári sokerli
- 2 drb. vászon sportsapka mosó
- 2 pár gyermek gummi nadrágtartó
- 1 drb. Virágszappan
- 1 drb. gyermekkötevény

2

koronás

sorozat:

- 1 drb. gyermek ruha
- 1 drb. fehér puha férfi ing madepulán
- 1 drb. színes turista ing kretonból
- 1 drb. damaszt alsó nadrág
- 1 drb. finom flu sport ing kretonból
- 1 drb. francia batiszt alsónadrág
- 1 drb. finom női ing himzett
- 1 drb. siffon himzett női nadrág
- 1 drb. flu divatkalap
- 1 drb. legujabb leány bob-kalap
- 1 drb. gyermek sport kalap
- 1 pár finom bőrkeztyű
- 1 drb. esernyő clotból
- 2 pár finom férfi flor harisnya
- 2 pár finom női áttört harisnya
- 1 drb. női selyem batiszt zsebkendő
- 1 drb. fehér len zsebkendő
- 3 drb. legfinomabb selyem csokor
- 1 drb. elegáns acél sétatöb
- 1 drb. angol törös sétatöb
- 1 drb. női kezitaska bőrből
- 1 drb. valódi bőr szivar tárcsa
- 1 drb. valódi névjegytárca
- 1 drb. egész finom bőrtárca
- 1 drb. finom gyöngyház zsebkész
- 1 pár finom glacce bőrkeztyű
- 3 pár női divat harisnya
- 2 pár flor harisnya fekete szín. himzéssel
- 1 pár legfinomabb gummi nadrágtartó
- 6 drb. fin. ötrétű vászon gallér div. forma
- 3 drb. divatos tiszta selyem zsebkendő
- 2 pár finom selyem keztyű

3

koronás

sorozat:

- 1 drb. finom fehér damaszt férfi ing
- 1 drb. divatos selyem férfi ing
- 1 drb. elegáns zephir férfi ing
- 1 drb. legujabb színes férfi ing
- 1 drb. finom voli sport ing
- 1 drb. angol zephir sport ing
- 1 drb. finom férfi hálóing
- 1 drb. legfinomabb francia alsónadrág
- 2 drb. színes batiszt alsónadrág
- 2 drb. köpper alsónadrág
- 1 drb. finom női ing szalaggal
- 1 drb. női hálókabát himzéssel
- 1 drb. finom női nadrág himzéssel
- 1 drb. férfi ernyő nikkell bottal
- 1 drb. női strappa ernyő
- 1 drb. divatos férfi strappa kalap
- 1 drb. legfinomabb divat sapka

3

korona 90 fillér

sorozat:

- 1 drb. finom divatos kemény kalap
- 1 drb. elsőrendű selyem ernyő
- 1 drb. elsőrendű fehér női ing
- 1 drb. elsőrendű angol zephir ing
- 1 drb. divatos selyem turista ing
- 1 drb. finom hálókabát oslpekével
- 1 drb. finom kézi himzett női ing
- 1 drb. elegáns női nadrág
- 1 drb. elegáns bőrridikül

Bacára ezen feltűnő olcsó sorozati áraknak, a cég az áru elsőrendű minőségeért szavatol. A Fischer-féle Nagyáruház versenyképességét bizonyítja a 46 fényesen berendezett kirakati.

Vidéki rendelések utánvétel eszközöltek.

Áru a felelő visszavételik.